

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ

10. Sınıf TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

CEVAP ANAHTARI

OKUMA

TDE2.1. “Nesillerin Mirası” temasında ele alınan metinlerde okumayı yönetebilme

- a) TDE2.1.1. İnceler ve görüş oluşturur.
- b) TDE2.1.2. Seçim yapar.

TDE2.2. “Nesillerin Mirası” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme

- a) TDE2.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.
- b) TDE2.2.2. Tahmin eder.
- c) TDE2.2.3. Çıkarım yapar.
- ç) TDE2.2.4. Karşılaştırır.
- d) TDE2.2.5. Sınıflandırır.
- e) TDE2.2.6. Tepki verir.

TDE2.3. “Nesillerin Mirası” temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme

- a) TDE2.3.1. Parçaları belirler.
- b) TDE2.3.2. Parçalar arasındaki ilişkileri belirler.
- c) TDE2.3.3. Parçalar arasındaki etkileşimleri belirler.

TDE2.4. “Nesillerin Mirası” temasında ele alınan metinlere yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

- a) TDE2.4.1. Kendi değerlendirmesini yapar.
- b) TDE2.4.2. Tepki verir.

KONUŞMA**TDE3.1. Dede Korkut hikâyelerinden birini canlandırdığı konuşma sürecini yönetebilme**

- a) TDE3.1.1. Seçim yapar.
- b) TDE3.1.2. İlişkiyi sürdürür.

TDE3.2. Dede Korkut hikâyelerinden birini canlandırdığı konuşmasına uygun içerik oluşturabilme

- a) TDE3.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.
- b) TDE3.2.2. Tahmin eder.
- c) TDE3.2.3. Karşılaştırır.
- ç) TDE3.2.4. Sınıflandırır.
- d) TDE3.2.5. Yeniden ifade eder.
- e) TDE3.2.6. Tepki verir.
- f) TDE3.2.7. Sesle anlam oluşturur.
- g) TDE3.2.8. Görsel öğeleri kullanır.
- ğ) TDE3.2.9. Sunar.

TDE3.3. Dede Korkut hikâyelerinden birini canlandırdığı konuşmasında kural uygulayabilme

- a) TDE3.3.1. Plan hazırlar.
- b) TDE3.3.2. Düşünceyi geliştirme yollarını kullanır.
- c) TDE3.3.3. Uygun söz varlığı kullanır.
- ç) TDE3.3.4. İletileri açık ve örtük biçimde ifade eder.
- d) TDE3.3.5. Türkçe dil yapılarını uygular.
- e) TDE3.3.6. Bağdaşıklık öğelerini kullanır.
- f) TDE3.3.7. Beden dilini ve mekânı kullanır.

TDE3.4. Dede Korkut hikâyelerinden birini canlandırdığı konuşmasına yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

- a) TDE3.4.1. Kendini değerlendirir.
- b) TDE3.4.2. Tepki verir.

DİNLEME/İZLEME**TDE1.1. “Nesillerin Mirası” temasında ele alınan metinlerde dinleme/izlemeyi yönetebilme**

- a) TDE1.1.1. Seçim yapar.
- b) TDE1.1.2. İlişkiyi sürdürür.

TDE1.2. “Nesillerin Mirası” temasında ele alınan metinlerde anlam oluşturabilme

- a) TDE1.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.
- b) TDE1.2.2. Tahmin eder.
- c) TDE1.2.3. Çıkarım yapar.
- ç) TDE1.2.4. Karşılaştırır.
- d) TDE1.2.5. Sınıflandırır.
- e) TDE1.2.6. Tepki verir.

TDE1.3. “Nesillerin Mirası” temasında ele alınan metinleri çözümleyebilme

- a) TDE1.3.1. Parçaları belirler.
- b) TDE1.3.2. Parçalar arasındaki ilişkileri belirler.
- c) TDE1.3.3. Parçalar arasındaki etkileşimleri belirler.

TDE1.4. “Nesillerin Mirası” temasında ele alınan metinlere yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

- a) TDE1.4.1. Kendi değerlendirmesini yapar.
- b) TDE1.4.2. Tepki verir.

YAZMA**TDE4.1. Dinleme/izlemede incelediği hikâyeyi şiire dönüştürerek oluşturduğu yazısında yazmayı yönetebilme**

- a) TDE4.1.1. Seçim yapar.
- b) TDE4.1.2. İlişkiyi sürdürür.

TDE4.2. Dinleme/izlemede incelediği hikâyeyi şiire dönüştürerek oluşturduğu yazısında içerik oluşturabilme

- a) TDE4.2.1. Ön bilgilerle bağlantı kurar.
- b) TDE4.2.2. Tahmin eder.
- c) TDE4.2.3. Karşılaştırır.
- ç) TDE4.2.4. Sınıflandırır.
- d) TDE4.2.5. Yeniden ifade eder.
- e) TDE4.2.6. Tepki verir.
- f) TDE4.2.7. Görsel öğeleri kullanır.
- g) TDE4.2.8. Sunar.

TDE4.3. Dinleme/izlemede incelediği hikâyeyi şiire dönüştürerek oluşturduğu yazısında kural uygulayabilme

- a) TDE4.3.1. Plan hazırlar.
- b) TDE4.3.2. Düşünceyi geliştirme yollarını kullanır.
- c) TDE4.3.3. Uygun söz varlığı kullanır.
- ç) TDE4.3.4. İletileri açık ve örtük biçimde ifade eder.
- d) TDE4.3.5. Türkçe dil yapılarını uygular.
- e) TDE4.3.6. Bağdaşıklık öğelerini kullanır.
- f) TDE4.3.7. Yazım kurallarını uygular.
- g) TDE4.3.8. Noktalama kurallarını uygular.

TDE4.4. Dinleme/izlemede incelediği hikâyeyi şiire dönüştürerek oluşturduğu yazısına yönelik değerlendirmelerini yansıtabilme

- a) TDE4.4.1. Kendini değerlendirir.
- b) TDE4.4.2. Tepki verir.

OKUMA

METİN TÜRÜ: DEDE KORKUT HİKÂYELERİ

1. “Değişim” ve “dönüşüm” kavramlarını günlük hayattan birer örnekle açıklayınız.

Örnek Cevap: Değişim, bir şeyin zamanla farklılaşmasıdır; örneğin haberleşmede mektubun yerini internetin alması bir değişimdir. Dönüşüm ise daha köklü bir değişikliktir, örneğin bir kişinin sağlıksız alışkanlıklarını bırakıp düzenli spor yapan ve sağlıklı beslenen biri hâline gelmesi bir dönüşüm örneğidir.

2. Bu görsellerde dikkatinizi çeken husus nedir? Açıklayınız.

Örnek Cevap: Görsellerde dikkat çeken temel fark, geçmişten günümüze yaşanan değişimdir. Eskiden zırhlı savaşçılar varken günümüzde modern teçhizatlara sahip askerler bulunmaktadır. Eskiden bilgiye kitaplar aracılığıyla ulaşılırken günümüzde tablet ve dijital teknolojiler kullanılmaktadır. Ayrıca eski çadır yaşamı ile modern şehir hayatı arasındaki fark da görülmektedir.

3. Bu görsellerde anlatılan değişimde neler etkili olmuş olabilir? Açıklayınız.

Örnek Cevap: Görsellerde anlatılan değişimde teknolojinin gelişmesi, bilimsel ilerlemeler ve insanların ihtiyaçlarının değişmesi etkili olmuş olabilir. Bu gelişmeler zamanla yaşam biçimini ve kullanılan araçları değiştirmiştir.

4. Yandaki karekodu okutarak *Dede Korkut Hikâyeleri*'yle ilgili çok modlu metni dinleyiniz/izleyiniz. Dinlediğiniz/izlediğiniz çok modlu metinden hareketle *Dede Korkut Hikâyeleri*'nin özelliklerinden üçünü yazınız.

Örnek Cevap:

- *Dede Korkut Hikâyeleri* bir ön söz ile on üç hikâyeden oluşmaktadır.
- Hikâyeler nazım-nesir karışık oluşturulmuştur.
- Hikâyelerde Dede Korkut; öğüt veren, yol gösteren, ak saçlı, ak sakallı tecrübeli biridir.

5. Metni okumadan metnin başlığına ve şekil özelliklerine bakarak *Dede Korkut Hikâyeleri*'nden *Kazılık Koca Oğlu Yigenek* hikâyesinin konusunu tahmin ediniz.

6. Aşağıda verilen *Kazılık Koca Oğlu Yigenek* hikâyesini tahlil edebilmek için yandaki karekodda verilen okuma stratejilerinden hangisini seçerdiniz? Nedenini açıklayınız.

Örnek Cevap: Metindeki olay örgüsünü ve metnin temasını belirlemek için “özetleyerek okuma stratejisi”ni seçerdim çünkü bu yöntemle metni daha iyi tahlil edebileceğimi düşünüyorum.

Kazılık Koca Oğlu Yigenek hikâyesini, seçtiğiniz okuma stratejisine göre okuyunuz.

KAZILIK KOCA OĞLU YİGENEK

Kam Gan oğlu Han Bayındır yerinden kalkmıştı. Kara yerin üzerine ak otağını dikmişti. Alaca gölgeliği gökyüzüne yükselmişti. Bin yerde ipek halıcığı döşenmişti. İç Oğuz, Dış Oğuz beyleri sohbete toplanmıştı. Yeme içme idi.

Kazılık Koca derlerdi bir kişi var idi. Bayındır Han'ın veziri idi. (...) Kaba dizleri üzerine çöktü, Bayındır Han'dan akın diledi. Bayındır Han izin verdi. Nereye istersen git dedi.

Kazılık Koca iş görmüş, işe yarar adamdı. İşe yarar yaşlıları yanına topladı, teçhizat ve levazımı ile yola girdi. Çok dağlar, dere tepe geçti. Günlerden bir gün Düzmürd Kalesi'ne geldi. Karadeniz kenarında idi. Ona erişip kondular.

O kalenin bir tekürü var idi. Adına Arşın oğlu Direk Tekür derlerdi. O düşmanın altmış arşın boyu var idi. Altmış batman gürz vururdu, çok kuvvetli yay çekerdi. Kazılık Koca kaleye yetişir yetişmez cenge başladı. Sonra o tekür kaleden dışarı çıktı, meydana girdi, er diledi. Kazılık Koca onu görür görmez yel gibi yetişti, tutkal gibi yapıştı. (...)

Kazılık Koca'yı yakalayıp, tutup kaleye koydular. Yiğitleri durmayıp kaçtılar. Kazılık Koca tam on altı yıl kalede esir oldu. Sonra Emen derlerdi bir kişi altı kere varıp hisarı alamadı.

Meğer hanım, Kazılık Koca esir olduğu vakit bir oğlancığı var idi. Bir yaşında idi. On beş yaşına girdi, yiğit oldu. Babasını öldü biliyordu. Yasak eylemişlerdi, esir olduğunu oğlandan saklıyorlardı. O oğlanın adına Yigenek derlerdi.

Günlerden bir gün Yigenek oturup beylerle sohbet ederken Kara Göne oğlu Budak ile uyuşamadı. Birbirine söz atıştılar. Budak der: Burada boş laf edip ne yapıyorsun, mademki er diliyorsun, varıp babanı kurtarsana, on altı yıldır esirdir dedi. Yigenek bu haberi işitince yüreği oynadı, kara bağı sarsıldı. Kalktı, Bayındır Han'ın huzuruna vardı, yere yüz koydu, der:

Sabah erken sapa yerde dikilince ak otağı

Atlas ile yapılınca mavi gölgelikli

Tavla tavla çekilince yiğit atlı

Çağırıp yardım isteyince bol çavuşlu

Çalkandığında yağ dökülen bol nimetli

Darda kalmış yiğidin arkası

Zavallının biçarenin ümidi

Türkistan'ın direği

Yırtıcı kuşun yavrusu

Amit suyunun aslanı

Karacuşun kaplanı

Devletli han medet

Bana asker ver, beni babamın esir olduğu kaleye gönder dedi.

Bayındır Han buyurdu, yirmi dört sancak beyi gelsin dedi. Önce Demirkapı Derbendi'nde bey olan, (...) hasıma yetiştiğinde kimsin diye sormayan Kıyan Selçuk oğlu Deli Dünder seninle beraber varsın dedi. Aygır Gözler Suyu'nda at yüzdüren, elli yedi kalenin kilidini alan Eylik Koca oğlu Dülek Evren beraber varsın dedi. Çift burçtan kayın oku durmadan geçen Yağrancı oğlu İlalmış seninle beraber varsın. Üç kere düşman görmese kan ağlayan Toğsun oğlu Rüstem beraber varsın dedi. Ejderhalar ağzından adam alan Deli Evren beraber varsın. Yeryüzünün bir ucundan bir ucuna yetişeyim diyen Soğan Sarı beraber varsın. Sayılmakla Oğuz erenleri tükense olmaz, Bayındır Han yirmi dört kahraman sancak beyini Yigenek'e arkadaşlığına verdi. Beyler toplanıp hazırlıklarını yaptılar.

Meğer o gece Yigenek rüya gördü. Rüyasını arkadaşlarına söyledi, görelim hanım ne söyledi:

Der: Beyler, birdenbire kara başım, gözüm uykuda iken rüya gördüm. Ela gözümü açıp dünya gördüm. Ak boz atlar koşturan alplar gördüm. Ak miğferli alpları yanıma aldım. Ak sakallı Dede Korkut'tan öğüt aldım. Alaca yatan kara dağları aştım. İleri yatan Karadeniz'e girdim. Gemi yapıp gömleğimi çıkardım yelken kurdum. İleri yatan denizi deldim geçtim, öteki kara dağın bir yanında alnı başı parlayan bir er gördüm. Kalkıp yerimden doğruldum. Kargı dilli öz mızrağımı kaptım. Karşılayıp o ere vardım. Karşısından o eri mızraklayacağım zaman denedim. Göz ucu ile o ere baktım. Dayım Emen imiş onu bildim. Döndüm o ere selam verdim. Oğuz ellerinde kimsin dedim. Göz kapaklarını kaldırıp yüzüme baktı. Oğul Yigenek nereye gidiyorsun dedi, söyledi. Ben dedim: Düzmürd Kalesi'ne gidiyorum, babam orada esir imiş dedim. Burada dayım bana söyledi:

Der:

Yetiştirmede yel yetişmezdi yedi vurgunum

Yedi bayırın kurduna benzerdi yiğitlerim

Yedi kişiyle kurulurdu benim yayım

Kayın dalı tüylerinden som altınlı benim okum

Yel esti yağmur yağdı yükü koptu

Yedi defa vardım, o kaleyi alamadım, geri döndüm

Benden daha er çıkmayasın Yigeneğim dön

dedi. Yigenek düşünce dayısına söylemiş:

Der:

Kalkıp yerinden doğrulduğunda

Ela gözlü bey yiğitleri yanına almadın

Adı belli beylerle sen at koşturmadın

Beş akçeli süvarileri arkadaş ettin

Onun için o kaleyi sen alamadın

demiş. Yigenek yine der:

Kese kese yemeğe yahni güzel

Kesme gününde kumandan hızlı güzel

Daim geldiğinde dursa devlet güzel

Bildiğini unutmasa akıl güzel

Hasmından dönmese kaçmasa erlik güzel

dedi.

Bu rüyayı Yigenek arkadaşlarına hikâye eyledi. Meğer dayısı Emen orada yakın idi. Cümle beylerle arkadaş olup gittiler. Düzmürd Kalesi'ne yetişince etrafını çevirip gittiler kondular.

Düşmanlar bunları görünce Arşın oğlu Direk Tekür'e haber verdiler. O melun da kaleden dışarı çıkıp bunların karşısına geçti, er diledi. (...)

Hanım, yirmi dört sancak beyi tekürün elinde perişan oldu. Sonra Kazılık Koca oğlu Yigenek, taze yiğitçik, yaradan Allah'a sığındı, ölümsüz mabudu övdü, der:

Yücelerden yücesin

Kimse bilmez nicesin

Aziz Tanrı

Sen anadan doğmadın

Sen babadan olmadın

Kimsenin rızkını yemedin

Kimseye güç etmedin

Bütün yerlerde birsin

Sen daim ve baki olan Allah'sın

Âdem'e sen taç giydirdin

Şeytana lanet kıldın

Bir suçtan ötürü huzurundan sürdün

Nemrud göğe ok attı

Karnı yarık balığı karşı tuttun

Ululuğuna haddin yok

Senin boyun kaddin yok

Veya cism ile ceddin yok

Vurduğunu ulutmayan ulu Tanrı

Bastığını belirtmeyen belli Tanrı

Kaldırdığını göğe yetiştiren güzel Tanrı

Kızdığını kahreden kahhar Tanrı

Birliğine sığındım Rabbim kadir Tanrı

Medet senden

Kara elbiseli düşmana at tepiyorum

İşimi sen yoluna koy

dedi.

Hemen at sürdü. Yel gibi yetişti, tutkal gibi yapıştı. Düşmanına kılıç çekti. (...) Ondan sonra Yigenek atını döndürdü, askerin yanına geldi.

Esir olan Kazılık Koca'yı bırakıvermişler, çıkıp geldi. Hay bey yiğitler, düşmanı kim öldürdü diyerek söylemiş, (...)

Kazılık Koca, esir düştükten sonra yıllardır görmediği eşinin, evinin barkının durumunu merak eder ve Yigenek'e merak ettiği her şeyi tek tek sorar. Yigenek babasına olan biteni anlatır. Kazılık Koca, Yigenek'in oğlu olduğunu öğrenince çok mutlu olur. Hep birlikte kaleye girerler.

(...)

Babası ile Yigenek gizli yaka tutarak koklaştılar, iki hasret birbiriyle buluştular, ıssız yerin kurdu gibi uluştular, Tanrı'ya şükürler kıldılar. Kaleye mescit yaptılar. Aziz Tanrı adına hutbe okuttular. (...)

Döndüler, evlerine geldiler.

Dedem Korkut gelip destan söyledi, deyiş dedi. Bu Oğuznâme Yigenek'in olsun dedi.

Dua edeyim hanım: Yerli Kara Dağlar'ın yıkılmasın. Gölgesi koca ağacın kesilmesin. Ak sakallı babanın yeri cennet olsun. Ak bürçekli ananın yeri cennet olsun. Ahir sonu arı imandan ayırmasın. Ak alnında beş kelime dua kıldık kabul olsun. Günahınızı adı güzel Muhammed Mustafa'nın yüzü suyuna bağışlasın hanım hey!..

Anonim

Dede Korkut Kitabı, (haz. Muharrem Ergin)

7. Yigenek'in savaştan önce dua etmesinden hareketle Oğuzların hangi değere önem verdiği sonucuna ulaşılabilir? Kısaca açıklayınız.

Örnek Cevap: Yigenek'in savaştan önce ettiği duadan hareketle Oğuzların dinî bütünlüğe, Allah'ın birliğine (tevhid) ve ilahi adalete sarsılmaz bir değer verdikleri sonucuna ulaşılır. Bu dua; Oğuz toplumunda zaferin sadece kılıç gücüyle değil ancak yaratıcıya duyulan tam teslimiyet ve tevekkül ile kazanılacağına inanıldığını, savaşın aynı zamanda manevi bir görev olarak görüldüğünü kanıtlar.

8. Yigenek'in davranışları, Türk kültüründe aile onuru ve devlete bağlılık değerlerini nasıl yansıtır? Metinden örnek vererek açıklayınız.

Örnek Cevap: Yigenek, babasının esir olduğunu öğrendiğinde "yüreği oynayıp" hemen harekete geçerek Türk kültüründeki aile onurunu ve babaya hürmeti her şeyin üstünde tuttuğunu göstermiştir. Kendi başına hareket etmek yerine Bayındır Han'ın huzuruna çıkıp izin ve asker istemesi ise devlet disiplinine, hiyerarşiye ve hükümdara olan sarsılmaz bağlılığını net bir şekilde yansıtmaktadır.

9. Metnin dilini ve yansıttığı sosyal hayatı günümüzle karşılaştırarak toplumsal değişim hakkında görüşlerinizi belirtiniz.

Örnek Cevap: Metnin dili, günümüz Türkçesine göre daha az yabancı kelime içerir. "Otağ, alp, bey" gibi askerî terimlerin ağırlıkta olduğu destansı bir yapıdadır. Metinde sosyal hayat açısından ise göçebe ve savaşçı bir düzenden yerleşik, modern bir devlet yapısına geçişle de aile bağları ve vatan sevgisi gibi temel değerlerin günümüzde hâlâ korunduğu görülmektedir. Bu durum, Türk toplumunun dış yapısı değişse bile kültürel kodlarının ve manevi önceliklerinin sürekliliğini kanıtlar.

10. Okuduğunuz metinde geçen “gürz, hasım, alp, kargı, otağ” kelimelerinin anlamlarını metindeki bağlamdan yararlanarak tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK’nin *Güncel Türkçe Sözlük*’ünden kontrol ediniz.

Kelime	Tahminim	Güncel Türkçe Sözlük’teki Anlamı
gürz		Silah olarak kullanılan ağır topuz.
hasım		Düşman.
alp		Yiğit.
kargı		Silah olarak kullanılan, ucu sivri ve demirli uzun mızrak.
otağ		Büyük ve süslü çadır; çerge.

11. Metnin ortaya çıktığı dönemin dil ve anlatım özelliklerinden ikisini metinden örnekler vererek yazınız.

Örnek Cevap:

- Metinde “otağ, gürz, kargı, tekür ve batman” gibi dönemin savaş kültürünü ve sosyal yaşamını yansıtan, günümüzde kullanımı azalmış kelimelere sıkça yer verilmiştir.
- Anlatımı canlandırmak için “yel gibi yetiştı, tutkal gibi yapıştı” ve “kara bağırsarsıldı” gibi gelenekselleşmiş mecazlı ifadelere ve benzetmelere başvurulmuştur.

12. Metnin yazılma amacı, konusu ve temasını belirleyerek aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

Yazılma Amacı	Türk kültüründeki alp-eren tipini yüceltmek, aile bağlarının önemini vurgulamak ve topluma kahramanlık ruhu aşılamak
Konusu	Kazılık Koca’nın Düzmürd Kalesi’nde esir düşmesi ve oğlu Yigenek’in babasını kurtarmak için verdiği mücadele
Teması	Kahramanlık

13. Yigenek’in Bayındır Han’dan asker isteme biçimi, Yigenek’in kişiliği hakkında ne düşündürmektedir?

Örnek Cevap:

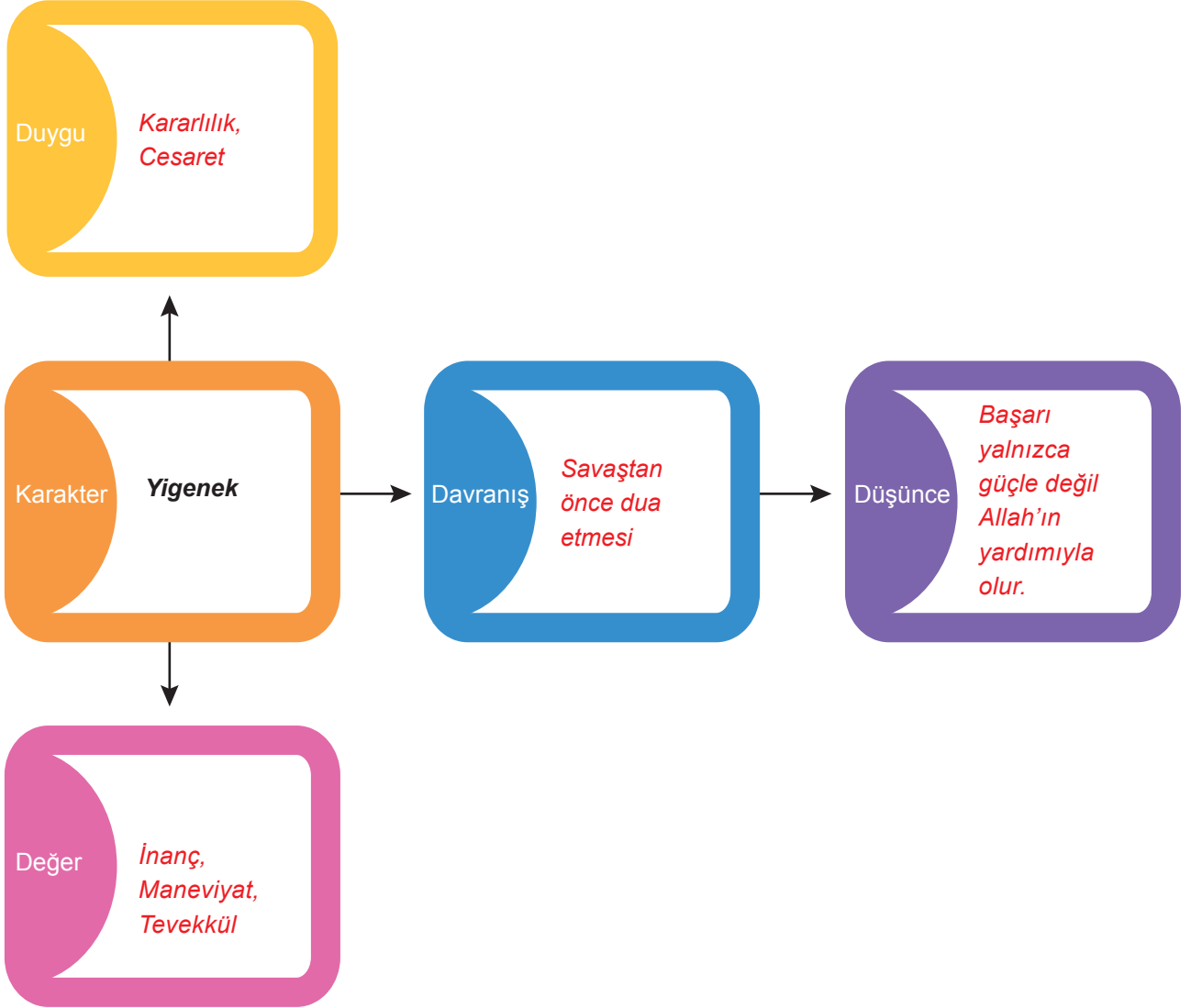
- Han’ın huzuruna varıp yere yüz koyarak hitap etmesi, geleneklerine bağlı ve otoriteye karşı son derece saygılı bir kişiliğe sahip olduğunu gösterir.
- Bayındır Han’ı yücelten, edebî değeri yüksek ve etkileyici bir hitabetle konuşması, onun sadece bir savaşçı değil aynı zamanda akıllı ve sözü kuvvetli bir yiğit olduğunu kanıtlar.
- Babasını kurtarmak için doğrudan en üst makama çıkıp açıkça yardım istemesi, öz güveni yüksek, sorumluluk sahibi ve hedefine odaklanmış cesur bir karakter olduğunu ortaya koyar.

14. Kazılık Koca’nın yıllar sonra ailesini sorması, onun hangi duygu ve düşünceler içinde olduğunu gösterir?

Örnek Cevap: Kazılık Koca’nın yıllar süren esaretine rağmen ailesini sorması onlara olan sevgi, bağlılık ve özlemini koruduğunu; ailesinin durumu için endişelendiğini ve onlara kavuşma arzusunu gösterir.

15. Metinle ilgili yaptığınız çıkarımlardan hareketle aşağıdaki bilgi haritasını doldurunuz.

BİLGİ HARİTASI

16. Aşağıda verilen “Kızılma” Neresi? ve Gazel’i; yukarıda okuduğunuz Kazılık Koca Oğlu Yigenek hikâyesi ile içerik, tür, şekil dönem, üslup, ileti vb. özellikler açısından karşılaştırmak amacıyla dikkatlice okuyunuz.

1. Metin

“Kızılma” Neresi?

İskender Paşa, biraz sonra otağa girdi. “Üç kişi tuttum, padişahım!” dedi.

“Evvelâ bir tanesini getir bakalım.”

...

İskender Paşa, otağın mehabetinden ürkerek sapsarı kesilmiş, başında perişanîsi dağılmış, tir tir titreyen bir adamı soktu. Bu, uzun boylu, palabıyıklı, kuvvetli bir garipti. Orduda ayakkabıcılık yapan serserilerden biriydi. Otağ kapısının dışındaki kapıcıların öğrettikleri gibi tahta doğru gitti. Yeri öptü. Ayağa kalkmadı. Kolları göğsünde bağlı, dizüstü kaldı. Padişah sordu: “Kızılma, Kızılma dersiniz, bu neresi?”

“...”

Garip, işledim sandığı cürümden beraat için “Herkes bağırır padişahım. Ben de bağırdım” dedi.

“Neye bağırıldığını sormam. Kızılma neresidir? Onu söyle.” Garip tereddüt etmedi. “Padişahımızın bizi götürceği yer!” dedi.

“Orası neresi?”

“Padişahımız bilir.”

...

Padişah, İskender Paşa’ya döndü. “İkincisini getir bakalım!” dedi. Dizüstü duran garip vezirlerin işaretiyle kalktı. Geri geri gitti. Perdenin yanında dikildi. Bu sefer huzura getirilen, tıknaz, esmer, beyaz keçeli, afacan bir yeniçeri neferiydi. Serbestçe yürüdü. Saçağı öptü. Kalktı, el bağladı. Padişahın “Kızılma neresi?” sualine düşünmeden “Önümüze düşüp bizi götürceğin yer... padişahım!” cevabını verdi.

“Orası neresi?”

“Sen bilirsin padişahım!”

...

İskender Paşa üçüncüyü de huzura soktu. Bu ... geniş omuzlarına baratasının uçları düşen genç bir bostancıydı.

“!..”

“Kızılma neresi?”

“Atınızın gittiği yer... padişahım!”

“Orası neresi?”

“Neresi olduğunu ancak padişahım bilir...”

...

Evet... orası ne Hint, ne Sint, ne Çin, ne Maçın, ne Viyana, ne de Roma’ydı! Padişah, huzurundakilere “Gördünüz ya” dedi, “üçünün de cevabında bir fark yok. Hakikat bir! “Kızılma” benim gitmek istediğim yer, işte... Hakk’ın beni göndereceği yer!..”

...

Ömer Seyfettin, “Kızılma” Neresi?

2. Metin

GAZEL

Bağ-ı dehrin hem hazânın hem baharın görmüşüz
Biz neşâtin da gamın da rüzgârın görmüşüz

Çok da mağrur olmak kim meyhâne-i ikbâlde
Biz hezâran mest-i mağrurun humarın görmüşüz

Top-ı âh-ı inkisara pâydâr olmaz yine
Kışver-i câhın nice sengin hisarın görmüşüz

Bir hurûşiyile eder bin hâne-i ikbâli pest
Ehl-i derdin seyl-i eşk-i inkisarın görmüşüz

Bir hadeng-i can-güdâz-ı âhtır sermayesi
Biz bu meydanın nice çâbü-k-süvârın görmüşüz

Kâse-i deryûze tebdil olur câm-ı murad
Biz bu bezmin Nâbiyâ çok bâdehârın görmüşüz

Nâbî

GÜNÜMÜZ TÜRKÇESİYLE

*Dünya bahçesinin hem sonbaharını hem ilkbaharını gördük,
hayatın hem sevinç hem de keder rüzgârlarını yaşadık.*

*İkbal (mevki ve talih) meyhanesinde çok fazla gururlanıp
sarhoş olma çünkü biz, o makamla sarhoş olan binlerce
mağrur kişinin, sonradan yaşadığı o ağır baş ağrısını gördük.*

*Kırık bir gönülden çıkan ahın topu karşısında hiçbir şey dayanamaz,
biz makam ve güç ülkesinin nice sağlam kalelerinin yıkıldığını gördük.*

*Kırık bir gönülden çıkan ahın topu karşısında hiçbir şey dayanamaz,
coşkunlukla binlerce talihli evi yerle bir ettiğini gördük.*

*Bu dünyanın sermayesi, can yakan bir ah okundan ibarettir, biz bu
meydanda nice güçlü ve hızlı kişilerin gelip geçtiğini gördük.*

*Ey Nâbî! İstek ve mutluluk kadehi, sonunda dilenci kâsesine dönüşür,
biz bu mecliste keyif sürenlerin sonunda perişan hâlini gördük.*

17. *Kazılık Koca Oğlu Yigenek* hikâyesini, Nâbî'nin *Gazel*'ini ve Ömer Seyfettin'in "*Kızılirma*" Neresi? metinlerini içerik, tür, şekil, dönem, üslup ve ileti yönlerinden karşılaştırarak aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

KARŞILAŞTIRMA TABLOSU			
Karşılaştırma Ölçütleri	<i>Kazılık Koca Oğlu Yigenek</i>	<i>Gazel</i>	" <i>Kızılirma</i> " Neresi?
İçerik	<i>Yigenek'in esir düşen babasını kurtarma mücadelesi</i>	<i>Dünyanın geçiciliği, ikbal hırsının boşluğu ve alçak gönüllülük</i>	<i>Padişahın ordudaki "Kızılirma" idealinin ne olduğunu anlamaya çalışması</i>
Tür	<i>Destandan halk hikâyesine geçiş ürünü</i>	<i>Gazel</i>	<i>Hikâye</i>
Şekil	<i>Nazım-nesir karışık</i>	<i>Nazım</i>	<i>Nesir</i>
Dönem	<i>İslamiyet Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı</i>	<i>İslamiyet Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı (Divan Edebiyatı)</i>	<i>Batı Etkisinde Gelişen Türk Edebiyatı (Millî Edebiyat Dönemi)</i>
Üslup	<i>Destansı, kalıplaşmış ifadeler, dualar ve hitabet dili</i>	<i>Sanatlı, hikemî (öğretici), Arapça-Farsça tamlamalar barındıran ağır dil</i>	<i>Halkın konuşma diline yakın, gerçekçi diyaloglar</i>
İleti	<i>Kişinin ailesine olan vefası ve sahip olduğu kültürel değerler, onu büyük başarılarla ulaştıran asıl güçtür.</i>	<i>Dünya üzerindeki mevki ve makamlar geçicidir, bu yüzden insan her durumda alçak gönüllülüğünü korumalıdır.</i>	<i>Bir toplumu sarsılmaz kılan en büyük kuvvet, herkesin aynı ortak ülkü (ideal) etrafında birleşmesidir.</i>

18. *Yigenek*'in, "babası" askerlerin ise "*Kızılirma*" için yola çıkması arasındaki benzerliği açıklayınız.

Örnek Cevap: Her iki metindeki benzerlik, karakterlerin şahsi çıkarlarını bir kenara bırakarak kutsal bir ideal ve sadakat duygusuyla harekete geçmeleridir. *Yigenek* için "baba", askerler için ise "*Kızılirma*" ulaşılması gereken yüce bir gaye ve birleştirici bir semboldür.

19. Nâbî'nin "alçak gönüllülük" tavsiyesi ile Yigenek'in "öz güveni"ni kıyaslayınız. Başarıya ulaşırken bu iki değer arasında nasıl bir denge olmalıdır? Gerekçenizi belirtiniz.

Örnek Cevap: Nâbî, dünyanın geçiciliği karşısında kibrin tehlikelerine karşı tevazuyu öğütlerken Yigenek, büyük engelleri aşmak için gereken sarsılmaz cesaret ve öz güveni temsil eder.

Öz güven, başarı için harekete geçirici güçtür; alçak gönüllülük ise kişiyi hatadan koruyan dengeleyici unsurdur. Öz güvenle başlanan bir iş ancak Nâbî'nin vurguladığı ölçülü bir karakterle kalıcı başarıya dönüşür.

20. Hangi metnin anlatım tarzı size "fedakârlık" duygusunu daha güçlü hissettirdi? Nedenini açıklayınız.

Örnek Cevap: Kazılık Koca Oğlu Yigenek metnindeki destansı hitabet, fedakârlık duygusunu bana daha güçlü hissettirdi. Çünkü Yigenek'in babasını kurtarmak için ölümü göze alarak Allah'a yakarması ve beylerin karşısındaki etkileyici konuşması, fedakârlığın sadece bir görev değil bir varoluş mücadelesi olduğunu çok daha görkemli bir dille ortaya koymaktadır.

21. Okuduğunuz metinlerden hangisi sizi daha çok etkiledi? Seçtiğiniz metni dil, kurgu ve inandırıcılık bakımından değerlendiriniz.

Örnek Cevap: Beni en çok "Kızılma" Neresi? metni etkiledi. Sade ve anlaşılır bir Türkçe ile yazılması, verilmek istenen mesajın doğrudan okura ulaşmasını sağlıyor.

Padişahın üç farklı askere aynı soruyu sorması üzerinden kurulan merak unsuru, metnin akıcılığını ve etkileyciliğini artırıyor.

Askerlerin "Kızılma"yı coğrafi bir konumdan ziyade millî bir ideal olarak görmeleri, tarihsel gerçeklik ve vatan sevgisiyle örtüştüğü için oldukça inandırıcı ve başarılıdır.

22. Aşağıdaki kişilik özelliklerini metindeki kahramanlarla eşleştiriniz. Her bir eşleştirme için metne dayalı bir gerekçe yazınız.

kararlı	inaçlı	fedakâr	otoriter	tecrübeli	koruyucu
gururlu	cesur	lider ruhlu	sabırlı	bilge	

Kahramanlar	Kişilik Özellikleri	Gerekçesi
Yigenek	Cesur, kararlı, inançlı, fedakâr, lider ruhlu	Babasının esir olduğunu öğrenince hemen harekete geçer (kararlı). Teküre karşı korkusuzca savaşır (cesur). Savaştan önce dua eder (inançlı). Amacı babasını kurtarmaktır (fedakâr). Beylerle sefere çıkar (lider ruhlu).
Kazılık Koca	Cesur, sabırlı, tecrübeli	Bayındır Han'dan akın ister (cesur). On altı yıl esarete dayanır (sabırlı). Vezirlik yapar (tecrübeli ve güvenilir).
Bayındır Han	Otoriter, lider ruhlu, koruyucu	Otağ kurup beyleri toplar (otorite). Yigenek'e yirmi dört sancak beyi verir (lider ve koruyucu).
Emen	Tecrübeli, bilge	Kaleyi yedi kez kuşattığını söyler (tecrübeli). Yigenek'e dönmesini öğütler (uyarıcı).
Direk Tekür	Gururlu, güçlü, cesur	Gücüne güvenerek kibirli davranır (gururlu). Meydana çıkıp er diler (cesur).

23. Metindeki kahramanların davranışlarından hareketle her birinin temel amacını, bu amaca ulaşırken karşılaştığı engelleri ve sürecin sonunda amacına ulaşip ulaşmadığını belirleyerek aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

Kahramanlar	Temel Amacı	Karşılaştığı Engel	Sonuç
Yigenek	Babasını esaretten kurtarmak ve Oğuz'un onurunu korumak	Direk Tekür'ün gücü ve Düzmürd Kalesi'nin sağlamlığı	Tekürü öldürerek babasını kurtarmış ve amacına ulaşmıştır.
Kazılık Koca	Akın yaparak düşmanı yenmek ve Oğuz'un gücünü göstermek	Direk Tekür tarafından esir alınması	On altı yıl esir kalmış, sonunda oğlunun mücadelesi sayesinde kurtulmuştur.
Bayındır Han	Oğuz'un birliğini ve devlet düzenini sürdürmek	Dış tehditler ve düşman kaleleri	Beyleri organize ederek düzeni sağlamış, Yigenek'e destek olmuştur.
Emen	Düzmürd Kalesi'ni fethetmek	Kaleyi yedi kez kuşatmasına rağmen alamaması	Amacına ulaşamamış ve geri dönmüştür.
Direk Tekür	Kalesini ve hâkimiyetini korumak	Yigenek'in cesareti ve inancı	Yigenek tarafından mağlup edilmiş, amacına ulaşamamıştır.

“Sabah erken sapa yerde dikilince ak otağı

Atlas ile yapılıncı mavi gölgelikli

Tavla tavla çekilince yiğit atlı

Çağırıp yardım isteyince bol çavuşlu

Çalkandığında yağ dökülen bol nimetli

Darda kalmış yiğidin arkası

Zavallının biçarenin ümidi

Türkistan’ın direği

Yırtıcı kuşun yavrusu

Amıt suyunun aslanı

Karacüğün kaplanı

Devletli han medet

Bana asker ver, beni babamın esir olduğu kaleye gönder dedi.

Bayındır Han buyurdu, yirmi dört sancak beyi gelsin dedi. (...)

Meğer o gece Yigenek rüya gördü. Rüyasını arkadaşlarına söyledi, görelim hanım ne söyledi:

Der: Beyler, birdenbire kara başım, gözüm uykuda iken rüya gördü. Ela gözümü açıp dünya gördüm. Ak boz atlar koşturan alplar gördüm. Ak miğferli alpları yanıma aldım. Ak sakallı Dede Korkut’tan öğüt aldım. Alaca yatan kara dağları aştım. İleri yatan Karadeniz’e girdim. Gemi yapıp gömleğimi çıkardım yelken kurdum. İleri yatan denizi deldim geçtim, öteki kara dağın bir yanında alnı başı parlayan bir er gördüm. Kalkıp yerimden doğruldum. Kargı dilli öz mızrağımı kaptım. Karşılayıp o ere vardım. Karşısından o eri mızraklayacağım zaman denedim. Göz ucu ile o ere baktım. Dayım Emen imiş onu bildim. Döndüm o ere selam verdim. Oğuz ellerinde kimsin dedim. Göz kapaklarını kaldırıp yüzüme baktı. Oğul Yigenek nereye gidiyorsun dedi, söyledi. Ben dedim: Düzmürd Kalesi’ne gidiyorum, babam orada esir imiş dedim.”

24. Bu metinle ilgili aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

Metnin Dil ve Anlatım Özellikleri	Doğru	Yanlış
Metinde sözlü kültür geleneğinin izleri görülmektedir.	✓	
Anlatımda mecaz ve benzetmelere yer verilmemiştir.		✓
Metinde tekrarlar ahenk oluşturmak amacıyla kullanılmıştır.	✓	
Olaylar tamamen nesnel ve tarafsız bir dille aktarılmıştır.		✓
Metin, coşkulu ve destansı bir anlatıma sahiptir.	✓	
Cümle sonlarında kafiyeli söyleyiş vardır.	✓	

25. Metinde Yigenek'in savaşa girmeden önce ettiği "Yücelerden yücesin..." ile başlayan duasını dil ve üslup açısından inceleyiniz. Bu tarzın metne katkısını açıklayınız.

Örnek Cevap: Yigenek'in duası, akıcı bir Türkçe, kısa cümleler ve "Yücelerden yücesin / Kimse bilmez nicesin" gibi secili (iç kafiyeli) bir söyleyişle kurulmuştur. Allah'ın birliğini ve kudretini anlatan bu ifadeler, İslamiyet öncesi Türk hitabeti ile İslami değerlerin iç içe geçtiği samimi ve destansı bir üsluba sahiptir.

Bu tarz, metne manevi bir derinlik ve epik (destansı) bir hava katmıştır. Kahramanın savaşa girmeden önce fiziksel gücünden ziyade ilahi iradeye sığınması, mücadelenin sadece bir savaş değil aynı zamanda kutsal bir dava olduğu inancını güçlendirerek okurda hayranlık uyandırır.

26. Kazılık Koca Oğlu Yigenek metninin yapı unsurlarını aşağıda verilen bölümlere yazınız.

OLAY

Kazılık Koca'nın Düzmürd Kalesi'nde esir düşmesi, on altı yıl sonra babasının esir olduğunu öğrenen oğlu Yigenek'in Bayındır Han'dan asker isteyip kaleyi fethetmesi ve babasını kurtarması

KİŞİLER

Yigenek, Kazılık Koca, Bayındır Han, Direk Tekür, Emen, Dede Korkut, Kara Göne oğlu Budak...

ZAMAN

Olayların akışına göre belirlenen belirsiz bir geçmiş zaman (On altı yıllık esaret süresi, Yigenek'in on beş yaşına gelmesi gibi süreçler belirtilir.)

MEKÂN

Bayındır Han'ın otağının bulunduğu merkez, Düzmürd Kalesi, Karadeniz kıyıları ve aşılması gereken karlı dağlar

27. Yigenek'in, babasının esir olduğunu bir tartışma sırasında öğrenmesi, olay örgüsünün ilerleyişine ve kahramanın motivasyonuna nasıl bir katkı sağlamıştır?

Örnek Cevap: Bu tartışma, hikâyedeki "düğüm" noktasını oluşturan gizli gerçeği açığa çıkararak durağan giden anlatımı bir anda hareketlendirmiş ve hikâyeyi "babayı kurtarma" eksenine taşıyan temel kırılma noktasını oluşturmuştur.

Yigenek'in kara bağrının sarsılmasına neden olan bu sarsıcı öğrenme süreci, ondaki aidiyet ve vefa duygusunu tetiklemiş; babasının yaşadığını bilmek onu pasif bir gençten kararlı ve fedakâr bir kahramana dönüştüren asıl itici güç olmuştur.

28. “Bayındır Han’dan akın dilemek”, “yirmi dört sancak beyinin toplanması” ve “Dede Korkut’un gelip destan söylemesi” **unsurlarından hareketle o dönemin sosyal ve siyasi yapısına dair birer çıkarım yapınız.**

Örnek Cevap:

Sosyal Yapı: “Dede Korkut’un gelip destan söylemesi”, toplumda sözlü kültürün ve bilgeliğin çok önemsendiğini, dinî-manevi değerlerin toplumu bir arada tuttuğunu kanıtlar. Bu unsurlar, alperen kültürüne dayalı, yardımlaşmanın ön planda olduğu, askerî disiplinle sosyal geleneklerin iç içe geçtiği bir yapıyı yansıtır.

Siyasî Yapı: “Bayındır Han’dan akın dilemek” ve “sancak beylerinin toplanması”, toplumun başında merkezî bir otoritenin (Han) bulunduğunu ancak kararların beylerin katılımıyla bir kurultay/meclis düzeninde alındığını ve askerî bir hiyerarşinin varlığını gösterir.

29. Metindeki “ak otağ” ve “beyler sohbeti” gibi detayların Oğuz toplumunun yaşamı hakkında ne gibi ipuçları verdiğini metinden örnekler vererek yazınız.

Örnek Cevap: “Beyler sohbeti”; Oğuz toplumunda istişareye, dayanışmaya ve sözlü kültüre dayalı, hiyerarşinin sosyal bir nezaketle harmanlandığı demokratik bir sınıf yapısını yansıtır. “Ak otağ”, devletin merkezî otoritesini, ihtişamını ve hükümdarın saygınlığını simgeler. Bu detaylar toplumun konargöçer bir yaşam tarzına sahip olduğunu ve gücün görkemli çadırlar, zengin ziyafetler üzerinden sergilendiğini gösterir.

30. Metinde işlenen millî, manevi ve evrensel değerlerden ikisini yazarak bu değerlerin metinde nasıl ele alındığını açıklayınız.

Örnek Cevap:

Vefa ve Aile Bağlılığı: Yigenek’in babasının esir olduğunu öğrenir öğrenmez onu kurtarmak için canını ortaya koyması, aile onuruna verilen önemi ve sarsılmaz bir evlat vefasını gösterir.

Adalet ve Kahramanlık: Bayındır Han’ın ordusunu mazlumin yanında saf tutması için görevlendirmesi ve Yigenek’in haksız esarete karşı savaşması, adaletin tesisi için verilen evrensel mücadeleyi temsil eder.

31. Kazılık Koca Oğlu Yigenek hikâyesinde geçen coğrafi mekânlar ve yer adlarının olay örgüsü üzerindeki etkisini metinden örneklerle açıklayınız.

Örnek Cevap: Metinde geçen “alaca yatan kara dağlar”, “ileri yatan Karadeniz” ve “Düzmürd Kalesi” gibi ifadeler; bölgenin sarp dağlarla çevrili, denizle bağlantılı ve savunmaya elverişli kayalık bir coğrafya olduğunu gösterir.

Bu zorlu coğrafya, kahramanın önündeki fiziksel engelleri (dağları aşmak, denizi geçmek) temsil ederek mücadelenin şiddetini artırır. Örneğin Yigenek’in denizi aşmak için gemi yapması ve sarp kaleye saldırması, hem onun kararlılığını kanıtlar hem de hikâyeye aşılması gereken aşamalı bir macera ve heyecan katar.

Aşağıda Mehmet Rauf'un *Eylül* adlı eserinden alınan metni başlık, anlatım biçimi, duygu yoğunluğu ve karakterlerin ruh hâline dikkat ederek okuyunuz.

EYLÜL

Suat, ara sıra gözlerini dikişinden kaldırıp yeşil köpüklü denizde beyaz yelkeniyle uçan kotraya bakıyordu. Dalgın, yalnız, meşguldü. Kalbi sürekli bir heyecan ile onu işini bırakıp gözleriyle sandalı izlemek ve aramaya yöneltiyordu. Süreyya'nın verdiği güvenceye rağmen şiddetli rüzgârlarda teknenin devrileceğinden korkuyordu. Sandalın geldiği günden beri Süreyya, rüzgâr buldukça fırsatı kaçırmıyor, hemen balkona çıkıp sandalcıya sesleniyordu. Bu ses, Suat'ın şimdi korkulu rüyası olmuştu. Durgun yaşamı da bir fırtına acımasızlığıyla tekrar ediyordu. Önce birlikte olmak için birlikte çıkmak istemişti. Ancak deniz onu harap ediyor, günlerce sersem bırakıyordu. Onun için burada karşıdan onun gezdiğine bakarak bin heyecanla bekliyordu. Kendini aldatmak için eline aldığı dikiş bazen dalgınlıktan yanlış oluyor, sonra sökmek zorunda kalıyordu. Süreyya her zaman kendini götürmeye uğraşıyordu, önce bir iki gün ilk sersemliklerin geçtiğine güvenip onun sözünden de çıkmak istemeyerek gitmişti. Ancak tekrar ettikçe baş dönmesi o kadar çoğalmıştı ki artık mümkün değildi. Hatta havalar iyi olsa da aklına geldikçe midesi bulanıyordu. Eğer tehlikeden korkmasaydı Süreyya'nın kendini bırakıp gidişine yine memnun olacaktı. Onun canının sıkılmasından pek endişe ediyordu. Yaşamını kendi varlığıyla işgal edemediğini hissetmeye başladığı zamandan beri eğlenmesi için her şeye razı olmuş, ta ruhunun derinliklerinde sızlayan ufak bir yarayı yalnız kendisine saklayarak susmuş ve sabretmişti. Buraya geldikleri zaman sandal konusu olmadığından bu yenilikle heveslenmişler, rahatlamışlardı. Ancak her gün parlaklık biraz daha soluyor, o ferahlık biraz daha azalıyor, biraz daha iniyordu. Bazen bunun sonunu bir çukur gibi hayalinde birden sonsuz ve karanlık bir boşluk gibi görüyor, bir korkudan titreyerek üşüyor, gönlü üzgün oluyordu. Gözleri dalgın, dikişi dizlerine bırakmış, dimağını yırtarak geçen bu fikir üzerine "Ne yaparım Yarabbim, ne yaparım?" diye düşündü. Ne olacağını kesin olarak görmemekle beraber, o çukur hissi onu korkutuyordu. Bu korku, ona yalnız Süreyya'sız, onsuz kalmak şeklinde görünüyordu. Tekrar başını kaldırıp denize baktı, gözleriyle uzun uzun sandalı aradı. Ve onu sonunda orada, dalgaların arasında, köpüklere bulanarak bir tarafa doğru eğilmiş yatmış, kırmızı bayrağı rüzgârla çırpınarak, o tarafa doğru geliyor görünce tekrar kalbi hopladı. Süreyya'ya şikayet edemiyor, onu engellemek istemiyordu. Kendisi anlasaydı, ah Suat'ın kalbinde ne acılar, ne hasretler olduğunu anlarsa da öyle hareket etseydi...

Evde kalırsa daha çok canı sıkılacağından korktuğu için cesaret edip bir şey söylemiyor, gücenmiş olacağından, öfkeleneneceğinden korkuyordu. Ancak bir gün sandaldan da bıkacak değil miydi? Sandal da onu sıkacaktı, o zaman ne yapacaktı? Tekrar o yara, o küçük yara feryat etti. Ah niçin ona yetmiyordu? Niçin ona her şeyi unutturamıyordu? Erkek kalbinin kadın kalbinden daha çok talep edici olması bir haksızlık değil miydi? Buna karşı sessizlik ve dayanmadan başka yapılacak bir şey olmadığını düşünmek ve sessizlik ve dayanmanın bu kadar güç olduğunu görmek onu eziyordu. Önceden ricaya gerek göstermeyen Süreyya, şimdi gittikçe artan şakalarla her arzusuna karşı gelebiliyor, Suat'ın istemediği şeyleri bile yapıyordu. Bu şaka her türlü görünüşü iyi koruyor, işi ciddiyetten kurtarıyordu. Ne olursa olsun ricası kabul olunmuyor ve arzusuna karşı şey yapılmış oluyordu. Hâlbuki onun için Süreyya'nın daha oluşan arzularını bile gözlerinde okumak bir zevk, bir mutluluk evresinde bir şeydi. Bazen kendisini böyle üzüntülü, şikâyeteye yetkili saymanın bir haksızlık olduğunu iddia etmek isterdi. Ancak birtakım küçük olaylar, yalnız birbirlerini izleyerek sürüp gitmelerinden doğan bir sonuç nedeniyle kendine acı verdikçe bu iddia biterdi. Kendinde kocasına karşı bazen küskünlük görüyor, sonra böyle biriken küskünlükten Süreyya'nın bir içtenlik anıyla, bir okşayışı ile mahvolduğunu görünce, ona ufak haksızlıkları için değil, kendisini okşamadığı için darıldığını itiraf ediyordu.

Hizmetçi kızın "Necip Bey geldi." demesi bu yalnızlık, bu endişe arasında ona birden sevinç verir gibi oldu. O kadar bunalmıştı ki Necip'in bu ansızın gelişi onu pek mutlu etti. "Ah ne iyi ettiniz de geldiniz, vallahi!" diyordu. Necip elinde bir tomar kâğıtla ayakta durarak Süreyya'yı soruyordu. Suat eliyle denizi gösterdi. Necip "Hâlâ sandal parçalanmadı mı, Allah aşkına?" dedi. Suat "Aman ne diyorsunuz?" diye kalbini tutuyordu. Necip gülerek "Yook efendim hani şu bir gece bir bora çıkar da..." diye ölçüsüzlüğünü gidermeye çalışıyordu. Suat "Çağırırım mı?" diye balkona geçerek elinde dikmekle meşgul olduğu

gömleği karşıdan yukarı doğru geçmekte olan sandala uzun uzun el salladı. Necip “Acaba görür mü?” diye soruyor, Suat sessiz Süreyya’yı çağırmak için bir bahane bulduğundan mutlu, bu mutluluk için Necip’e teşekkür borçlu, ara sıra durup sonra tekrar el sallıyordu. Birdenbire sandalda bir başka hareket görüldü. Yelkenin yapraklanarak sandalın döndüğünü, sonra oradaki buruna doğru gelmeye başladığını gördüler. Suat “İşte geliyor.” dedi. Necip elindeki kâğıtları sallayarak kendini göstermek istiyordu. Beklerken oraya oturdular. Necip niçin beraber çıkmadıklarını soruyordu. Suat soruya hafifçe kızarak ve nedeni söylenince Süreyya’nın o hâlde bile kendini yalnız bırakmasını tuhaf bulacağından utanarak “İşim vardı da...” dedi. Sonra yalan söylemekten daha mahcup, ekledi. “Deniz de tutuyor da...” ve sonra kızardığını göstermemek için “Onlar ne?” diye kâğıtları gösterdi, Necip elindekileri uzatarak “Size getirdim...” dedi. Suat kâğıtları açmakla meşgulken Necip ayakta ona bakarak şu notalar için ne kadar telâş ettiğini düşünüyordu. İki seferdir unuttuğu için bu kez mutlaka getirmeye karar vermişti. Sabah vapuruyla Boğaziçi’ne gitmek kararındayken vapurda aklına bunlar gelince dönmek zorunda kalmış, Beyoğlu’na çıkıp onları almak, yemek yemek için de öğleye kadar kalmıştı.

Suat sevinçle “Ooo, bunlar nota...” dedi. Necip, notasızlıktan şikâyet ettiği için getirdiğini söyledi. Suat, mutlu, notaları birer birer karıştırıp adlarını okuyordu:

— Oooo... Norma, Otello, Manonlesko, Ernani, Lukreçya Borciya, Safo, Romeo ile Jülyet... Ah ne güzel! Ancak ne güç Yarabbim, ne güç! Ben bunları beceremem ki... Mümkün değil...

Sonra bir takımlarını daha açtı:

— Oooo, bunlar burada vardı ya... Traviyata, Faust, Karmen, Maskot, Rigoletto... Bunlar burada hep var... Necip, hepsi yıpranmış olduğu için tekrar aldığı söylüyordu. Suat o kadar mutlu ve teşekkür dolu kalmıştı ki Necip de memnun oldu. Sonunda Suat teşekkür ederek “Artık uzun baş ağrıları hak ettiniz.” dedi.

— Ben de onu rica edecektim.

Aşağıdan Süreyya’nın sesini işittiler, balkonun kenarına çıktılar. Süreyya sandalda ilgisiz bir elbise, güneşten kavrulmuş bir çehre ile yukarı bakıyor, fesini sallayarak “Hoş geldin! Bakalım, bir haftadır nerede idin a kuzum?” diyordu. “Haydi gel, gezelim.” dedi. Sonra Necip’in başka güne bırakılması ricası üzerine kendi yukarı çıktı.

— Başka gün falân diye yine yarın kaçarsın, diyordu. Biliyorum ya biz artık Suat’la kararı verdik... Kapının anahtarı elimizde...

Necip gülerek, “Ben görmeyeli epey yanmışsın.” diyordu.

Suat sitem etti:

— Bir haftadır sandaldan çıktığı yok ki... Ben de öyle kavrulacaktım ya... Ancak ciğerlerim kopuyor sandım.

Sandal dalgaların arasında küt küt baş vurdukça... Ancak burada kalmakla daha rahat oluyorum sanmamalı...

Akşama kadar, bir telâş, bin heyecan...

Süreyya fesini bir tarafa atarak:

— Bilirsin Necip, dedi. Kadınlar daima heyecan, daima telaş ederler, daima sinirleri rahatsızdır ve başları ağrır!

Sonra elini tutup sıkarak:

— Ey, hoş geldin bakalım. Ne haber? Bir haftadır ne yaptın, nereleri gezdin, dedi.

Mehmet Rauf, *Eylül*

1. “Eylül” başlığının sizde uyandırdığı çağrışımları yazınız.

Örnek Cevap: Eylül başlığı bende; biten bir mevsimin getirdiği hüznü, doğanın sararıp solmasıyla özdeşleşen yalnızlığı ve metindeki kahramanların ruh hâlini yansıtan melankolik bir vedayı çağırıştırıyor.

2. Yazarın bağlı olduğu edebî dönemi metinden hareketle yazınız.

Örnek Cevap: Yazarın bireysel duygulara ağırlık vermesi, psikolojik çözümlemeler yapması, sanatlı bir dil kullanması ve işlediği temalar dikkate alındığında Servetifünun topluluğuna bağlı olduğu sonucuna ulaşılır.

3. Metinde olay mı yoksa duygu mu ön plandadır? Niçin?

Örnek Cevap: Metin, dış dünyada olup bitenlerden ziyade kahramanların (özellikle Suat'ın) iç dünyasındaki huzursuzluklara, korkulara, bekleyişlere ve derin ruhsal çatışmalara odaklandığı için olaydan çok duygu ağırlıklı bir yapıya sahiptir.

4. Metindeki temel çatışmayı belirleyiniz.

Örnek Cevap: Metindeki temel çatışma, Suat'ın iç dünyasındaki sadakat ile ihmal edilme duygusu arasındadır. Süreyya'nın dış dünyaya (deniz, sandal) olan merakı ve yüzeysel tutumu ile Suat'ın derinleşen korkuları ve anlaşılma isteği arasındaki bireysel çatışma metnin merkezinde yer alır.

5. Metinden “birey-vicdan” çatışmasına örnek veriniz.

Örnek Cevap: Suat'ın kendi iç dünyasıyla yaşadığı çatışma

6. Bu dönemin birey anlayışı metne nasıl yansımıştır?

Örnek Cevap: Servetifünun Dönemi'nin içe dönük, karamsar ve hassas birey anlayışı metne doğrudan yansımıştır. Suat'ın sürekli bir “çukur” ve “boşluk” hissine kapılması, ruhundaki küçük yaralarla baş başa kalması ve toplumdan ziyade kendi melankolik dünyasına hapsolmesi, dönemin gerçeklerden kaçıp hayallere ve içsel sancılara sığınan birey tipini temsil eder.

7. Aşağıdaki tabloyu *Eylül* adlı metne göre doldurunuz.

Olay	<i>Suat'ın Süreyya'nın denize açılmasından duyduğu kaygı, Necip'in gelişi ve nota getirmesi etrafında gelişir.</i>
Kişiler	<i>Suat, Süreyya, Necip</i>
Mekân	<i>Ev, balkon, deniz, sandal çevresi</i>
Zaman	<i>Bir yaz günü</i>
Anlatıcı	<i>Üçüncü kişi (o) anlatıcı</i>
Bakış Açısı	<i>İlahi (hâkim) bakış açısı</i>

8. Metinde kullanılan anlatım tekniklerinden birini metinden örnek vererek yazınız.

Örnek Cevap: Metinde kullanılan anlatım tekniklerinden biri iç çözümleme tekniğidir.

"Kendi varlığıyla işgal edemediğini hissetmeye başladığı zamandan beri eğlenmesi için her şeye razı olmuş, ta ruhunun derinliklerinde sızlayan ufak bir yarayı yalnız kendisine saklayarak susmuş ve sabretmişti."

9. Metnin yazıldığı dönemin dil ve anlatım özelliklerinden ikisini metinden örneklendirerek açıklayınız.

Örnek Cevap:

- Toplumsal sorunlar yerine kahramanın iç dünyasındaki huzursuzluklar ve korkular işlenmiştir.*
"Bazen bunun sonunu bir çukur gibi hayalinde birden sonsuz ve karanlık bir boşluk gibi görüyor, bir korkudan titreyerek üşüyor, gönlü üzgün oluyordu."
- Günlük dilin dışında, duyguları yoğunlaştıran mecazlı bir anlatım tercih edilmiştir.*
"Dimağını yırtarak geçen bu fikir" ve "Ruhunun derinliklerinde sızlayan ufak bir yara" gibi ifadelerle soyut acılar somutlaştırılmıştır.

10. *Eylül* adlı metnin içerik, tema ve üslubuna yönelik düşüncelerinizi yazınız.

Örnek Cevap:

İçerik: *Suat'ın iç dünyası, kaygıları ve evlilik içindeki yalnızlığı*

Tema: *Aşk*

Üslup: *Betimleyici bir anlatım vardır.*

11. Metinde yer alan millî, manevi veya evrensel değerlerden birini yazınız.

Örnek Cevap: Fedakârlık

12. Metnin psikoloji veya sosyoloji ile ilişkisini kısaca açıklayınız.

Örnek Cevap: Metin psikoloji ile ilişkilidir çünkü karakterin iç dünyası, kaygıları ve ruhsal çözümlemeleri ayrıntılı biçimde verilmiştir. Aynı zamanda dönemin aile yapısını yansıttığı için sosyolojik yönü de vardır.

13. Kazılık Koca Oğlu Yigenek ile Eylül adlı metinlerden destansı anlayışa ve modern anlayışa örnek ikişer cümle bularak aşağıdaki T diyagramına yazınız.

T DİYAGRAMI	
DESTANSI ANLAYIŞ	MODERN ANLAYIŞ
• Yigenek, babasını kurtarmak için Bayındır Han'dan izin istedi, dualar ederek yola koyuldu. • Dede Korkut geldi, boy boyladı, soy soyladı; bu Oğuznâme Yigenek'in olsun dedi.	• Ta ruhunun derinliklerinde sızlayan ufak bir yarayı yalnız kendisine saklayarak susmuş ve sabretmişti. • Bazen bunun sonunu bir çukur gibi hayalinde birden sonsuz ve karanlık bir boşluk gibi görüyor.

14. Aşağıdaki mekânların kahramanların ruh hâline etkisini açıklayınız.

Kale	Savaş Meydanı	Otağ
Kahraman için aşılması gereken bir engel, fetih tutkusu ve zafer umudunu temsil eder; kararlılık duygusunu pekiştirir.	Kahramanın kendini ispatladığı, cesaret ve yiğitlik duygularının zirveye çıktığı, fiziksel varlığının anlam kazandığı yerdir.	Geleneklere bağlılığı, aidiyet hissini ve huzuru temsil eder; kahraman burada toplumsal kimliğiyle güvende hisseder.
Balkon	Oda	Deniz
Suat için dış dünyayı (Süreyya'yı) sadece izleyebildiği, hayata katılamadığı bir gözlem ve kaygı noktasıdır.	Kahramanın kendi iç dünyasına hapsediği, yalnızlığını ve ruhsal sancılarını derinlemesine hissettiği daralma mekânıdır.	Belirsizliği, tehlikeyi ve korkuyu temsil eder; Suat'ı rahatsız eden ve onu eşinden koparan bir huzursuzluk kaynağıdır.

15. *Kazılık Koca Oğlu Yigenek* ile *Eylül* adlı metinleri yapı, tema, kahraman, dünya görüşü ve dil özellikleri bakımından karşılaştırarak tabloyu doldurunuz.

Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Kısmen	Hayır
Metinlerin gerçeklik anlayışı farklıdır.	✓		
Kahramanların mücadele alanı benzerdir.			✓
Dil ve anlatım dönem özelliklerini yansıtır.	✓		
İnanç unsuru iki metinde farklı işlevdedir.		✓	
Toplum-birey dengesi metinlerde değişmektedir.	✓		

16. *Kazılık Koca Oğlu Yigenek* hikâyesindeki Yigenek ile *Eylül* romanındaki Suat'ı karakter özellikleri ve mücadele anlayışları bakımından karşılaştırarak aşağıda verilen ölçütlere göre iki kahramanı değerlendiriniz.

Yigenek	Ölçüt	Suat
<i>Fiziksel ve Somut: Düşmanla, kalelerle ve somut engellerle yapılan savaştır.</i>	Mücadele Türü	<i>Psikolojik ve Soyut: Kendi duygularıyla, hayal kırıklıklarıyla ve toplumla yapılan içsel savaştır.</i>
<i>Yetersizlik ve Başarısızlık: Babasını kurtaramamak ve töreye karşı mahcup düşmekten çekinir.</i>	Korkunun Kaynağı	<i>Belirsizlik ve Yalnızlık: Gelecek kaygısı, eşinden uzaklaşma korkusu ve içindeki "boşluk" hissidir.</i>
<i>İnanç ve Gelenek: Allah'a olan bağlılığı, aile onuru ve Oğuz töresinden güç alır.</i>	Dayanak Noktası	<i>Sabır ve Fedakârlık: Kendi içine kapanarak, acılarını gizleyerek ve eşine duyduğu bağlılıkla dayanmaya çalışır.</i>
<i>Dış Çatışma: Kahramanın düşmanla ve fiziksel engellerle yaşadığı çatışma esastır.</i>	İç/Dış Çatışma	<i>İç Çatışma: Kahramanın kendi zihni, duyguları ve bastırılmış arzuları arasındaki çatışma esastır.</i>

17. Kazılık Koca Oğlu Yigenek ile Eylül adlı metinlerden, aşağıda fiil türleri ile ilgili verilen boşluklara ikişer örnek yazınız.

1

Basit Fiil

vurdu.

sustu.

2

Türemiş Fiil

yatırıldı.

sızlayan

3

Birleşik Fiil

cenk ettiler.

razı olmuş.

18. Aşağıdaki cümlelerde fiillerin cümleye kattığı anlamı yazınız.

“Bana asker ver.”

Emir: Doğrudan bir talep ve kesinlik bildirir.

“Benden daha er çıkmayasın.”

İstek/Dua: Bir temenni veya olumsuz bir dilek bildirir.

“Kalbi hopladı.”

Haber/Durum: Bir heyecan anını ve gerçekleşen bir durumu bildirir.

“Biz neşâtin da gamın da rüzgârını görmüşüz.”

Haber/Tecrübe: Geçmişte yaşanmış bir deneyimi ve farkındalığı bildirir.

19. Okuduğunuz metinlerden hareketle aşağıdaki tabloyu doldurunuz.

KARŞILAŞTIRMA TABLOSU				
Karşılaştırma Ölçütleri	Kazılık Koca Oğlu Yigenek	Eylöl	“Kızılalma” Neresi?	Gazel
Tema	Cesaret	Aşk	Vatan sevgisi	Dünyanın geçiciliği
Kahraman Tipi	Alp/Gazi Tipi: Yiğit, cesur, ailesine ve beye bağlı savaşçı	Melankolik/Modern Birey: Hassas, iče dönük, duygusal	Halk/Asker Tipi: Padiőaha bağlı, ölkü sahibi	Rind/Hâkim Tipi: Bilge, dünyaya değer vermeyen, öğüt veren
Gerçeklik	Destansı Gerçeklik: Olađanüstü olaylar ve abartılı kahramanlık	Psikolojik Gerçeklik: İč dünya, ruhsal çözümleme	Sosyal-Tarihî Gerçeklik: Millî bilinç ve toplumsal değerler	Soyut/Fikrî Gerçeklik: Hayat dersleri sembolik anlatım
Yazılma Amacı	Sözlü kóltürü yaőatmak, kahramanlık ruhu vermek	Bireyin ič dünyasını anlatmak	Millî bilinç ve ideal kazandırmak	Okura öğüt vermek
Mesaj	Birlik ve cesaret zafer getirir.	Mutluluk kırılgan bir duygudur ve insanın ič huzuru dıő etkenlerle kolayca bozulabilir.	Milleti ayakta tutan ortak idealdir.	Dünya geçicidir, gururdan kaçınılmalı.

20. Aşağıdaki kavramları uygun metinlerle eőleőtirerek tabloyu doldurunuz.

sabır	rüya	deniz	kader	ideal
	cesaret	yalnızlık	inanç	

Metin	Kavramlar
Kazılık Koca Oğlu Yigenek	Rüya, cesaret
“Kızılalma” Neresi?	İdeal, inanç
Gazel	Kader
Eylöl	Sabır, deniz, yalnızlık

21. Okuduğunuz *Kazılık Koca Oğlu Yigenek* adlı metni tabloda verilen ölçütlere göre 1 ile 5 arasında (1: En düşük, 5: En yüksek) puanlayarak bu puanı verme nedeninizi kısaca açıklayınız.

Beğeni Ölçütlerim	Puan (1-5)	Açıklamam (Neden bu puanı verdim?)
Olaylar merak uyandırıyor mu?		
Hikâye etkileyici mi?		
Anlatım anlaşılır ve akıcı mı?		
Kahramanların davranışları tutarlı mı?		
Olaylar zihnimde canlanıyor mu?		
Hikâye günümüze de hitap ediyor mu?		

22. Aşağıdaki seçeneklerden birini temel alarak kurgunun akışını hayal gücünüzle yeniden şekillendirin ve seçtiğiniz karakteri veya durumu yansıtan en az beş cümlelik özgün bir metin oluşturunuz.

Seçenekler:

- ☐ Yigenek rüyasında babasını görseydi...
- ☐ Suat korkusunu açıkça dile getirseydi...
- ☐ Kızılma somut bir şehir olsaydı...
- ☐ Gazeldeki bilge modern bir gence seslenseydi...

Örnek Cevap: *Yigenek rüyasında babasını beyaz bir atın üzerinde, gökyüzünde süzülürken gördü. Babası ona "Oğul, kaleyi almak için sadece kılıç yetmez; önce sabretmeyi öğrenmelisin." diye fısıldadı. Bu rüya sayesinde Yigenek hırsını kontrol etti ve kaleye saldırmak yerine akıllıca bir plan yaptı. Babasının öğüdüyle hem savaşı kazandı hem de gerçek bir lider gibi davranmayı öğrendi. Sonunda babasına sarıldığında artık sadece bir yiğit değil bilge bir kahramandı.*

23. Etkinlik süresince okuduğunuz metinleri aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz.

Ölçütlerim	Değerlendirmem
Sürükleyicilik	<i>Kazılık Koca Oğlu Yigenek hikâyesinde aksiyon ve kahramanlık ön planda olduğu için okuyucu, babanın kurtulup kurtulmayacağını merak ederek metne bağlanır.</i>
Düşündürme Gücü	<i>Gazel ve "Kızılma" Neresi? metinleri, makamın geçiciliği ve millî ülkülerin anlamı üzerine okuru derin bir sorgulamaya sevk eder.</i>
Evrensellik	<i>Eylül'deki kıskançlık ve yalnızlık ile Gazel'deki hayatın geçiciliği temaları, zaman ve mekân fark etmeksizin tüm insanlık için geçerli duygulardır.</i>
Dil Estetiği	<i>Gazel'de sanatlı bir dil hâkimken Eylül'de ruh tahlillerine dayalı duygusal, "Kızılma" Neresi? metninde ise yalın ve etkileyici bir anlatım görülür.</i>
Duygusal Etki	<i>Eylül metni Suat'ın iç dünyasındaki hüznü okuru duygulandırırken Kazılık Koca Oğlu Yigenek, destansı sonuyla coşku ve gurur hissi uyandırır.</i>

24. Okuduğunuz metinlerden hareketle aşağıda verilen çalışma kâğıdını doldurunuz.

ÇALIŞMA KÂĞIDI

a) Yigenek'in dış dünyadaki savaşı ile Suat'ın iç dünyasındaki huzursuzluğu arasında nasıl bir zıtlık vardır?

Örnek Cevap: Yigenek: kaleyi kuşatmak ve düşmanı yenmek gibi fiziksel, somut ve zafer odaklı bir dış mücadele verir. Suat ise kimseyle fiziksel olarak savaştırmaz, onun mücadelesi kendi zihnindeki kaybetme korkusu ve anlaşılama duygusuna karşı yaşadığı sessiz, psikolojik bir iç çatışmadır.

b) Padişahın askerlerinin "Kızılma"ya ulaşma azmi ile Yigenek'in "babasını kurtarma" amacı arasındaki ortak bağ nedir?

Örnek Cevap: Her iki metinde de kahramanlar ulaşılması gereken hedefi sarsılmaz bir inançla "vazgeçilmez bir görev" olarak görürler. Yigenek'te bu kararlılık ailevi bir sorumluluk ve kahramanlık tutkusuyken askerlerde liderin iradesine duyulan tam teslimiyet ve ortak bir ülküye adanmışlıktır.

c) Nâbî'nin Gazel'indeki bilgece bakış ile Yigenek'in rüyasında aldığı öğütler yol gösterme açısından nasıl ilişkilendirilebilir?

Örnek Cevap: Her iki metin de tecrübenin ve rehberliğin önemini vurgular. Nâbî, hayatın geçiciliğini anlatarak genel bir hayat dersi (nasihat) verirken Yigenek, rüyasında karşılaştığı bilge figürlerden zorlukları aşmak için gereken doğru stratejiyi ve manevi gücü öğrenir.

25. Aşağıdaki tabloda verilen ölçütleri kullanarak okuduğunuz metinleri karşılaştırınız.

Ölçütler	Karşılaştırma
Gerçekçilik	Eylül ve "Kızılma" Neresi? metinleri, karakterlerin psikolojik durumlarını ve toplumsal inançları yansıtmaya açısından daha gerçekçi bir zeminedir.
Sürükleyicilik	Kazılık Koca Oğlu Yigenek hikâyesi, aksiyon ve kahramanlık unsurları içermesi nedeniyle olay akışı en hızlı olan metindir.
Üslup	Gazel, şiirsel ve imgesel diliyle; Eylül ise ruh tahlillerindeki derinliğiyle güçlü bir üsluba sahiptir.

METİN TÜRÜ: ŞİİR

1. *Murabba* ve *Merdiven* şiirlerinin başlıklarından ve şekil özelliklerinden hareketle hangisinin “toplumsal”, hangisinin “bireysel” içerikte olabileceğini tahmin ediniz.

Aşağıda verilen *Murabba* ve *Merdiven* şiirlerini okuyunuz.

1. Metin

MURABBA

Sıdk ile terk edelim her emeli her hevesi
Kıralım hâil ise azmimize ten kafesi
İnledikçe eleminden vatanın her nefesi
Gelin imdada diyor bak budur Allah sesi

Bize gayret yakışır, merhamet Allah'ındır
Hükm-i âtî ne fakîrin ne şehenşâhındır
Dinle feryadını kim terceme-i âhındır
İnledikçe ne diyor bak vatanın her nefesi

Mahveder kendini bülbül bile hürriyet için
Çekilir mi bu belâ âlem-i pür-mihnet için
Din için devlet için can çekişen millet için
Azme hâil mi olurmuş bu çürük ten kafesi

Memleket bitti yine bitmedi hâlâ sen ben
Bize bu hâl ile bizden büyük olmaz düşmen
Dest-i a'dâdayız Allah için ey ehl-i vatan
Yetişir terk edelim gayri hevâ vü hevesi

Namık Kemal

2. Metin

MERDİVEN

Ağır ağır çıkacaksın bu merdivenlerden,
Eteklerinde güneş rengi bir yığın yaprak,
Ve bir zaman bakacaksın semâya ağlayarak...

Sular sarardı, yüzün perde perde solmakta,
Kızıl havâları seyret ki akşam olmakta...

Eğilmiş arza, kanar, muttasıl kanar güller,
Durur alev gibi dallarda kanlı bülbüller,
Sular mı yandı? Neden tunca benziyor mermer?

Bu bir lisân-ı hafîdir ki rûha dolmakta,
Kızıl havâları seyret ki akşam olmakta...

Ahmet Haşim

2. Murabba'nın nazım birimini ve kafiye şemasını belirleyiniz.

Örnek Cevap:

Nazım Birimi: Dörtlük

Kafiye Şeması: aaaa / bbba / ccca / ddda

3. Namık Kemal'in kullandığı nazım şeklinden hareketle Tanzimat Dönemi şiirine yönelik bir çıkarım yapınız.

Örnek Cevap: Namık Kemal, bu şiirde murabba nazım biçimini kullanarak divan şiiri geleneğini sürdürmüş ve Tanzimat sanatçılarının gelenekten tamamen kopmama özelliğini yansıtmıştır. Ancak bu geleneksel yapının içine vatan ve hürriyet gibi toplumsal temalar yerleştirerek geleneği yenilikle birleştirmiştir.

4. Bu şiirlerde kullanılan ahenk unsurlarının şiirlerin duygu değerine katkısını açıklayınız.

Örnek Cevap: Murabba'da sert ünsüzler ve güçlü kafiyelerle sağlanan ahenk, şiire bir nutuk ve marş havası katarak vatan sevgisini coşkulu bir hitabete dönüştürmüştür.

Merdiven şiirinde ise kelimelerin müzikal uyumu ve yumuşak ses tekrarlarıyla sağlanan ahenk, şiirde bir beste ve tablo etkisi yaratarak akşamın hüznünü ve bireysel bir derinliği hissettirmiştir.

5. Murabba şiirindeki temel çatışmayı yazınız.

Örnek Cevap: Şiirdeki temel çatışma, bireysel istek ve rahatlık ile vatan için fedakârlık yapma zorunluluğu arasındadır. Şair, kişisel arzularını bırakıp millet ve hürriyet için mücadele edilmesi gerektiğini vurgular.

6. Merdiven şiirindeki "akşam" ve "gün batımı" imgeleri şiirin temasını nasıl beslemektedir?

Örnek Cevap: Merdiven şiirinde hayat, insanın ağır ağır tırmandığı ve her adımda sona yaklaştığı bir merdivene benzetilmiştir; şairin seçtiği akşam ve gün batımı imgeleri ömrün son demlerini ve yaklaşan ölüm hüznünü simgeleyerek şiirin karamsar temasını tamamlamaktadır.

7. Namık Kemal, şiirinde “hitabet” üslubunu neden tercih etmiş olabilir? Kelime seçimlerinin dönemin zihniyetiyle ilişkisini açıklayınız.

Örnek Cevap: Namık Kemal, toplumdaki vatan sevgisini canlandırmak ve halkı hürriyet uğruna harekete geçirmek istediği için etkileyici bir hitabet üslubunu tercih etmiştir. Şiirde geçen vatan, hürriyet ve millet gibi kelimeler ise toplumu bir arada tutacak yeni değerleri yansıtan dönemin zihniyetini temsil eder.

8. Ahmet Haşim’in şiirinde kullandığı “lisân-ı hafi” (gizli dil) ifadesinden hareketle Fecriati şiirinin anlam kapalılığı hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

Örnek Cevap: Ahmet Haşim’in “lisân-ı hafi” ifadesi, şiirin doğrudan anlaşılacak için değil ruhla hissedilmek için yazıldığını gösterir. Fecriati şiirindeki bu anlam kapalılığı, kelimelerin sözlük anlamından çok, uyandırdığı çağrışımlara ve musikiye önem verilmesinden kaynaklanır. Bu anlayışa göre şiir, herkesin kendine göre farklı anlamlar çıkarabileceği kişisel ve gizemli bir sanattır.

9. Namık Kemal’de bülbül “hürriyet” peşindeyken Ahmet Haşim’de “alev gibi kanlı” bir görüntüdedir.

Bu iki farklı kullanımın Tanzimat ve Fecriati dönemlerinin sanat anlayışını nasıl yansıttığını değerlendiriniz.

Örnek Cevap: Namık Kemal’de bülbül, vatani için savaşan toplumcu bir kahramanı temsil ederken Ahmet Haşim’de şairin iç dünyasındaki acıyı yansıtan estetik bir imgedir. Bu durum, Tanzimat Dönemi sanatçılarının, sanatı toplumu eğitme aracı olarak gördüğünü; Fecriati Dönemi sanatçılarının ise sanatı kişisel bir güzellik arayışı olarak kabul ettiğini gösterir.

KONUŞMA

PERFORMANS GÖREVİ

PERFORMANS GÖREVİNİN ADI: HİKÂYEDEN SAHNEYE (DEDE KORKUT'U CANLANDIRIYORUM)

Bu çalışmada sizlerden; derste okuduğunuz, etkinlik bölümünde tahlil ettiğiniz ya da *Dede Korkut Hikâyeleri*'nden daha önce okuyup incelediğiniz metinlerden birini seçerek Türk kültürünün anlatı geleneğini günümüze taşıyan özgün bir canlandırma hazırlamanız beklenmektedir. Performans göreviniz için hazırlıklarınızı grup arkadaşlarınızla sınıf dışında yapınız.

Yapacağınız canlandırmayı aşağıdaki aşamaları takip ederek planlayınız.

Hazırlık

1. Derste işlediğiniz, etkinlikte okuduğunuz ya da ilginizi çeken bir *Dede Korkut Hikâyesi*'ni grupça seçiniz.
2. Seçtiğiniz hikâyeyi tercih etme nedeninizi; metnin teması, karakter yapısı veya günümüze ulaştırdığı mesajları dikkate alarak açıklayınız.
3. Canlandırma amacınıza ve hedef kitlenize uygun konuşma yöntem ve stratejisini (dramatik oyun, epik anlatı vb.) belirleyiniz.
4. İletişim ve görgü kurallarına uygun, etkileşimi yüksek bir sahne ortamı planlayınız.

Planlama

5. Seçtiğiniz hikâyedeki kişiler, zaman, mekân, dil ve anlatım özellikleri hakkında ayrıntılı bilgi edininiz.
6. Ön bilgilerinizden faydalanarak hikâyeye kendi yorumlarınızı katabileceğiniz özgün bir canlandırma planı hazırlayınız.
7. Metni kurgularken düşüncüyü geliştirme yollarından (tanımlama, örnekleme, benzetme vb.) yararlanarak anlatımınızı zenginleştiriniz.
8. Hazırladığınız planları grup içinde karşılaştırarak planınızın ana düşünceyle olan tutarlılığını değerlendiriniz.
9. Hikâyeyi sahnelere bölünüz ve anlam akışına göre bir canlandırma sırası oluşturunuz.
10. Gruptaki görev dağılımını (yönetmen, oyuncu, dekor/teknik sorumlu) netleştiriniz.
11. Sahne yerleşimini, oyuncu hareketlerini ve sahne geçişleri için gerekli notları belirleyiniz.
12. Canlandırma için uygun dekoru, görsel ve işitsel öğeleri (fon müziği, kostüm, aksesuar vb.) düzenleyiniz.

Canlandırma (Sunum)

13. Canlandırma sürecinde hikâyedeki iletileri açık ve etkili bir şekilde ifade ediniz.
14. Metne kendi yorumlarınızı katarken cümleler arası bağdaşıklık öğelerinden faydalanınız.
15. Türkçeyi millî bir bilinçle kullanmaya özen gösteriniz.
16. Rolünüzü aktarırken sesinizi, beden dilinizi ve sahne üzerindeki hareket düzeninizi metnin bağlamına uygun şekilde yönetiniz.

Değerlendirme

17. Sunum sonrasında arkadaşlarınızın performansını 36. sayfadaki akran değerlendirme formu, kendi performansınızı ise 37. sayfadaki öz değerlendirme formu ile değerlendiriniz.
18. Sunumunuzdaki güçlü ve zayıf yönlerinizi belirleyerek bundan sonraki konuşma görevleri için kendinize yeni hedefler oluşturunuz.

AKRAN DEĞERLENDİRME FORMU

Adı ve Soyadı:

Tarih:

Sevgili Öğrenciler,

Aşağıdaki bölümleri doldurarak arkadaşınızın performans çalışmasını değerlendiriniz. Sizden arkadaşınızın çalışmasıyla ilgili duygu ve düşüncelerinizi samimi olarak bu forma yansıtmanız beklenmektedir.

Değerlendirdiğim Arkadaşımın Adı ve Soyadı:

Çalışmanın Adı:

Bu çalışmanın en iyi yanı:

.....
.....
.....

Bu çalışma hakkında beğendiğim diğer üç şey:

1.
2.
3.

Bu çalışmada “Ben olsaydım farklı yapardım.” dediğim üç şey:

1.
2.
3.

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Adı ve Soyadı: -----

Tarih: -----

Sevgili Öğrenciler,

Bu form, canlandırma çalışmanızla ilgili kendinizi değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Sizden duygu ve düşüncelerinizi samimi olarak bu forma yansıtmanız beklenmektedir. Ölçütler kısmında yer alan ifadelere katılıyorsanız **Evet**, kısmen katılıyorsanız **Kısmen**, katılmıyorsanız **Hayır** seçeneğini **X** ile işaretleyiniz.

Ölçütler	Dereceler		
	Evet	Kısmen	Hayır
Seçtiğim <i>Dede Korkut Hikâyesi</i> 'ni özgün bir bakış açısıyla yorumladım.			
Canlandırmayı anlam akışına ve bağdaşıklık kurallarına göre planladım.			
Hikâyedeki millî unsurları ve iletileri sınıf ortamında açıkça ifade ettim.			
Rolümün gerektirdiği beden dilini, ses tonunu ve vurguları etkili kullandım.			
Türkçeyi millî bir bilinçle kullandım.			
Görsel ve işitsel öğeleri (dekor, aksesuar vb.) bağlama uygun kullandım.			
Süreyi etkili kullanarak sahneler arası geçişi başarıyla sağladım.			

DİNLEME/İZLEME

1. "Edebiyat" bir toplumun hafızası olabilir mi? Düşüncelerinizi yazınız.

2. Bu film şeridindeki fotoğraflarda görülen değişimlerin nedenleri neler olabilir? Yazınız.

EVLER

İnsanlar yüzyıllar yılı evler yaptılar.

İrili ufaklı, birbirinden farklı,

Ahşap evler, kagir evler yaptılar.

Doğup ölenleri oldu, gelip gidenleri oldu,

Evlerin içi devir devir değişti

Evlerin dışı pencere, duvar.

(...)

Evlerin çoğu eskidi gitti tamir edilemedi.

Evlerin çoğu gereği gibi tasvir edilemedi.

Kimi hayata doymuş göründü,

Bazıları zamana uydular.

Evlerin içi oda oda üzüntü,

Evlerin dışı pencere, duvar.

(...)

Behçet Necatigil, *Şiirler*

3. Film şeridi ve *Evler* şiiri birlikte değerlendirildiğinde sosyal hayatta yaşanan değişimlerin edebiyata nasıl yansıdığını açıklayınız.

4. 41. sayfadaki karekodda verilen hikâye metnini tahlil etmek için yandaki karekodda verilen dinleme/izleme stratejilerinden hangisini seçerdiniz? Nedenini açıklayınız.

Seçtiğiniz dinleme/izleme stratejisini kullanarak yandaki karekodda verilen Halide Edip Adıvar'ın *Himmet Çocuk* adlı hikâyesini dinleyiniz/izleyiniz. Dinleme/izleme sırasında, metni çözümlemenize yardımcı olacağını düşündüğünüz notları alınız ve nezaket kurallarına uymaya özen gösteriniz.

1. Dinlediğiniz/izlediğiniz metnin başlığının içeriği yansıtma bakımından uygunluğunu değerlendiriniz. Siz olsaydınız bu metne nasıl bir başlık verirdiniz? Gerekçesiyle yazınız.

2. Bu metinden hareketle hikâye türünün özelliklerine dair iki çıkarımınızı metinden örnek göstererek yazınız.

3. Yukarıda verilen görselle metnin içeriği arasındaki ilişkiyi yorumlayınız. Metni temsil edecek başka bir görsel seçmeniz gerekseydi nasıl bir görsel seçerdiniz? Seçeceğiniz görseli ayrıntılı olarak betimleyiniz.

4. Aşağıdaki çalışma kâğıdında yer alan soruları dinlediğiniz/izlediğiniz metni dikkate alarak cevaplayınız.

ÇALIŞMA KÂĞIDI

a) Metnin hangi edebiyat dönemine ait olduğunu belirleyiniz ve metinden örnekler vererek bu döneme ait iki özellik yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

b) Metinde anlatılan dönemdeki sosyal hayat hakkında iki çıkarım yapınız.

.....

.....

.....

.....

.....

c) Metnin yazıldığı dönemin dil ve anlatım özelliklerine dair iki çıkarım yapınız ve her bir çıkarımınızı metinden örneklerle destekleyiniz.

.....

.....

.....

.....

ç) Metnin konu ve temasını yazınız.

.....

.....

d) Metindeki Halide Onbaşı ve Himmet'in duygu ve düşüncelerine yönelik birer çıkarım yapınız.

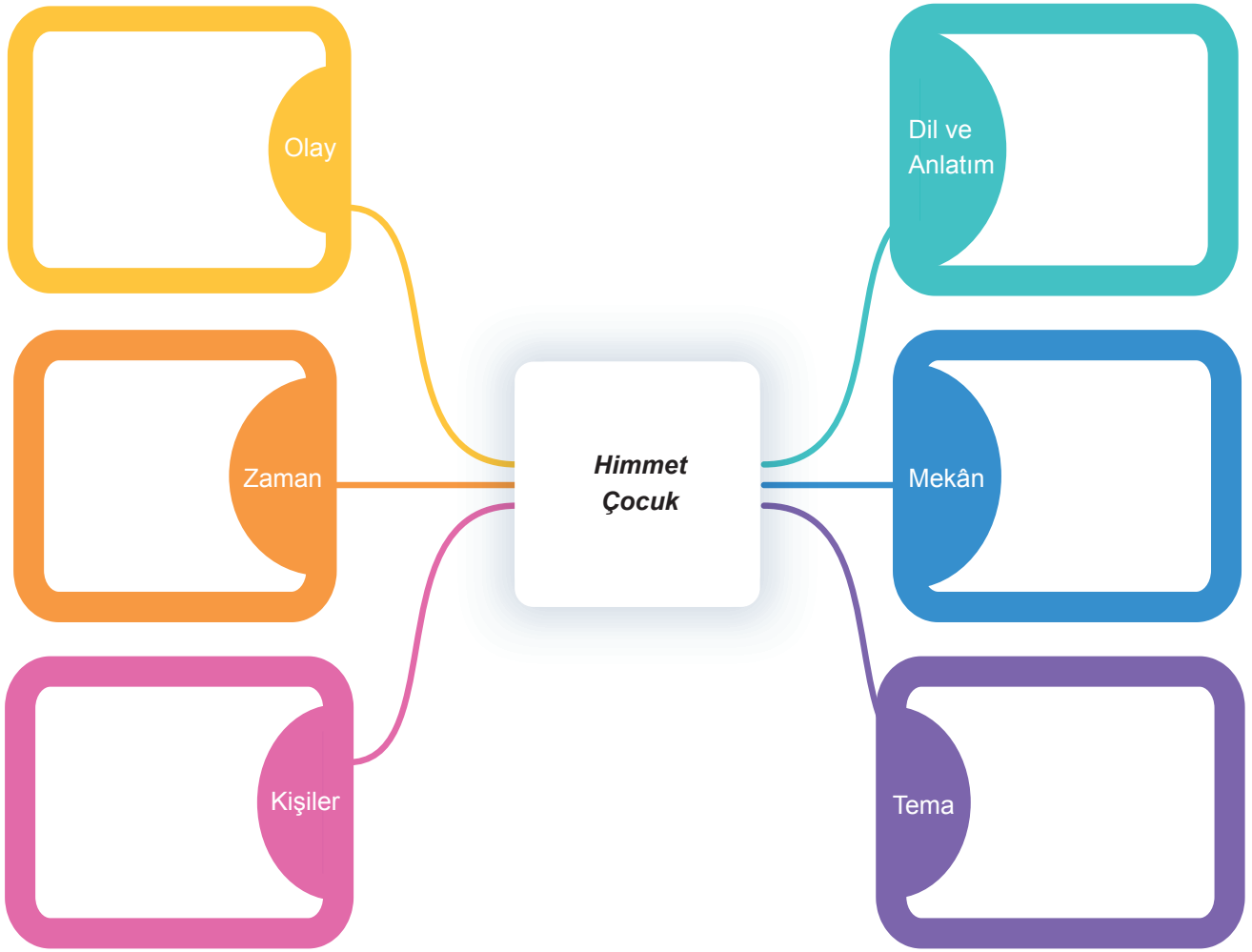
.....

.....

.....

5. *Himmet Çocuk* adlı metinle ilgili aşağıda verilen hikâye haritasını doldurunuz.

HİKÂYE HARİTASI

6. Metindeki karakterlerin kişilik özelliklerini ve niyetlerini belirleyiniz.

Karakterler	Kişilik Özellikleri	Niyetleri
Halide Onbaşı (Anlatıcı)		
Himmet		
Siyah Sakallı Adam		
Şoför Nefer		
İhtiyar Kılavuz		

1. Metin

ANADOLU

Gençliğe

Yürüyordum: Ağlıyordu ırmaklar;
Yürüyordum: Düşüyordu yapraklar;
Yürüyordum: Sararmıştı yaylalar;
Yürüyordum: Ekilmişti tarlalar.

Bir ses duydum, dönüp baktım, bir kadın:
Gözler dönük, kaşlar çatık, yüz dargın;
Derileri çatlak, bağı kapkara;
Sağ elinin nasırında bir yara;
Başında bir eski püskü peştamal;
Koltuğunda bir yamalı boş çuval!..

— Ne o bacı?

— Ot yiyoruz, n'olacak!..

— Tarlan yok mu?

— Ne öküz var, ne toprak...

Bu güne dek ırgat gibi didindim;
Çifte gittim; ekin biçtim, geçindim.
Bundan sonra...

— Kocan nerede?

— Ben dulum;

Kocam şehit, bir ninem var, bir oğlum.

— Soyun, sopun?

— Onlar dahi hep yoksul!

(...)

Hayır hayır, bu nasibi almak için doğmadın.
Onun için doğdun ki sen kadınlığın hakkıyla
Ocağının karşısında saadete eresin,
Göğsünü kabarttıran anneliğin aşkıyla
Evladına sütün gibi pak duygular veresin.
Sen bir aziz yoldaşsın.

(...)

Mehmet Emin Yurdakul, *Türk Sazı*

2. Metin

KÜÇÜK AĞA

(...)

Tahta kapının aşı boyaması yer yer dökülmüş, kanatları iyice kaykılmıştı. Fakat ucuna küçük bir kızılalık dalı bağlanmış ip olduğu gibi duruyordu. Çekti onu. Kapı açıldı. Salih “Bismillahirrahmanirrahim” diye mırıldandıktan sonra neşeli bir sesle bağırdı: “Ana ben geldim.”

Taşlık hatırladığından daha serin, çok daha loştu. Karşıdaki bahçe kapısı aralıklı ve bu aralıktan tavuk kümesi görünüyordu. Çil horoz, paçalı tavuk, sonra, başkaları... Onlar, elbette çoktan gitmişlerdi ama torunları da yoktu. Kümes bomboştu, bırakılmış evleri andırıyordu. Soldaki mutfak kapısı ardına kadar açıktı. Ve mutfak da çoktan terk edilmiş gibiydi. Salih’in sesi neşeyi artık büsbütün kötü taklit ediyordu:

“Ana, ben geldim diyorum sana.”

Kapıyı kapattı. Taşlık büsbütün karardı ve yukarı sofanın tahtaları hızlı hızlı gıcırdadı:

“Salih, Salih.. Salih’im.”

Bir kadının bu sesi çıkarabilmesi için ana olması, bir oğlunu şehit vermesi, dul kalması ve nihayet, son oğlunu da işte böyle cepheden beklemesi gerekti. Ve insanın harbin ne demek olduğunu anlaması için bu sesi işitmesi gerekirdi.

Ve bu sesi hiçbir ana bir ikinci defa tekrarlayamazdı, tekrarlamaya gücü yetmezdi. Onun da imdadına gözyaşları yetiştirdi:

“Ana diyen dillerin dert görmesin, ana diyen dillerin şeker yesin, bal yesin.”

Merdiven basamakları sarsılıyordu. Üçüncü basamakta kucaklaştılar. Yaşlı kadıncağız nasıl da bir kuvvetle sarılıyordu oğluna! Bu kolları çözmek için ecelin kuvveti bile az gelirdi.

(...)

Tarık Buğra, *Küçük Ağa*

3. Metin

ÇANAKKALE 1915

(Konunun özelliğine uygun çarpıcı ve etkili bir müzik, 15 saniye)

ERKEK: Çanakkale 1915!

(Müzik on saniye)

ERKEK: Birinci Dünya Savaşı, 1 Ağustos 1914'te başladı. Osmanlı Devleti, Ekim 1914 sonunda, İngiliz ve Fransızlara karşı Almanya'nın yanında savaşa girdi.

(Dramatik bir nokta müzik)

KADIN: Savaş hızla yayılacak, Türkler yedi cephede birden savaşacaklardır.

ERKEK: İngiltere ve Fransa, Osmanlı Devleti'ni daha savaşın başında kalbinden vurarak savaş dışı bırakmak ve müttefikleri Rusya'ya yardım ulaştırabilmek için İstanbul'u düşürmeye karar verdiler.

KADIN: Bunun için Çanakkale Boğazı'nı zorla geçmek gerekiyordu.

ERKEK: Bu amaçla daha önce eşi görülmemiş büyüklükte ortak bir donanma kurdular.

KADIN: Boğaz'ın girişindeki ve iki yakasındaki topları susturmak için bu donanma, 17 Mart 1915 gününe kadar Türk tabyalarını otuz beş kez bombaladı.

(Efekt: Top sesleri)

ERKEK: Giriş ve orta bölümdeki topların susturulduğu, Boğaz'ın büyük bölümünün su altı mayınlarından temizlendiği kanısına vardılar.

KADIN: Bu kanıyla 18 Mart 1915 günü sabahı, Birleşik Donanma, son tabyaları da ezerek Boğaz'ı aşmak amacıyla harekete geçti.

ERKEK: Birçok zırhlı gemi, kruvazör, yardımcı savaş gemisi, torpidobot ve mayın tarama gemisi Çanakkale Boğazı'na girdi.

KADIN: Son bölümdeki tabyaları da söndürmek için ateş kusarak ilerlemeye koyuldular.

(Efekt: Top sesleri)

ERKEK: Dev donanma, Boğaz'ı kolayca geçeceği inancıyla gurur içinde ilerliyordu.

KADIN: Ama küçük Nusret mayın gemisinin, Boğaz'ın en kritik yerini sessizce yeniden mayınladığını bilmiyor, Türk askerinin emsalsiz savaş azmini tanııyordu.

ERKEK: Bu iki gerçeği, yedi saat süren cehennemi savaş sırasında acı acı öğrenecekti.

KADIN: Üç büyük savaş gemisi battı, üç büyük savaş gemisi ağır yara aldı.

(Efekt: Gemi canı, acı düdük sesleri, bağrışlar)

KADIN: Mağrur donanma, esas kuvvetinin üçte birini yitirmişti.

ERKEK: Donanma komutanı geri çekilme emrini verdi.

KADIN: Çok güçlü savaş gemilerinin yüzlerce topu ile seksen iki Türk topu arasında geçen bu benzeri görülmemiş savaş, tarihe 18 Mart Türk Zaferi olarak geçti.

(...)

Turgut Özakman, *Bütün Oyunları 2*

7. *Himmet Çocuk, Anadolu, Küçük Ağa ve Çanakkale 1915* metinlerini aşağıdaki ölçütlere göre karşılaştırınız.

Ölçüt	<i>Himmet Çocuk</i>	<i>Anadolu</i>	<i>Küçük Ağa</i>	<i>Çanakkale 1915</i>
Dönem				
Tür				
İçerik				
Dil ve Anlatım				
Gerçeklik				

8. *Himmet Çocuk, Anadolu, Küçük Ağa ve Çanakkale 1915* adlı metinlerin topluma sağladığı katkıları ve size kazandırdığı bakış açılarını açıklayınız.

9. Dinlediğiniz/izlediğiniz metinden aşağıdaki cümle yapılarına birer örnek cümle yazınız.

Sebep-Sonuç Cümlesi	
Koşul-Sonuç Cümlesi	

10. Dinlediğiniz/izlediğiniz metni aşağıdaki tabloda yer alan özelliklere göre değerlendiriniz ve değerlendirmelerinizi ilgili sütuna yazınız.

Özellikler	Değerlendirmelerim
Tarihî bir olaydan esinlenilerek kurgulanmıştır.	
Kahramanların içinde yaşadığı koşullar vurgulanmıştır.	
Millî duyguları ve toplumsal dayanışmayı harekete geçirmek amaçlanmıştır.	
İnsan ve doğa çatışmasına yer verilmiştir.	
Karakterler ayrıntılı olarak betimlenmiştir.	
Sade bir dil kullanılmıştır.	
Vatanseverlik, çalışkanlık ve fedakârlık değerlerine yer verilmiştir.	

11. Dinlediğiniz/izlediğiniz metni hangi disiplinlerle ilişkilendirebilirsiniz? Metinden örneklerle açıklayınız.

12. Dinlediğiniz/izlediğiniz metni aşağıdaki ölçütlere göre değerlendiriniz. Her ölçüt için metne yönelik görüşünüzü ve görüşünüzün gerekçesini tabloya yazınız.

Ölçütler	Metne Yönelik Görüşüm	Gerekçem
Tarihî Gerçeklik		
Toplumsal Mesaj		
Karakterlerin Temsili		
Disiplinler Arası İlişki		

13. Halide Onbaşı'nın yerinde olsaydınız gördükleriniz karşısında önceliğiniz ne olurdu? Açıklayınız.

14. Metinde anlatılan savaş sonrası Anadolu ile günümüz Türkiye'si arasındaki farklardan birini örnekler vererek yazınız.

15. Dinleme sürecindeki deneyiminizi aşağıdaki öz değerlendirme formunu kullanarak değerlendiriniz.

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU			
Ölçüt	Evet	Kısmen	Hayır
Metni dinlerken savaş yıllarındaki Anadolu insanının yaşadığı zorlukları derinden hissettim.			
Himmet'in küçük yaşına rağmen üstlendiği sorumluluk beni etkiledi.			
Yoksulluk içinde bile onurunu koruyan insanların varlığını fark ettim.			
Kendimi Himmet'in yerine koyarak onun duygularını anlamaya çalıştım.			
Anadolu insanının dayanıklılığına karşı hayranlık duydum.			
Zor şartlara rağmen umudu kaybetmemenin değerini kavradım.			
Geçmişte yaşanan fedakârlıkların bugün sahip olduklarımızın temeli olduğunu anladım.			
Toplumsal dayanışmanın bir millet için ne kadar önemli olduğunu fark ettim.			
Bu metin, vatan ve millet kavramlarına bakışımı güçlendirdi.			

YAZMA

PERFORMANS GÖREVİ

PERFORMANS GÖREVİNİN ADI: HİKÂYEDEN ŞİİRE

Bu çalışmada sizlerden etkinliğin dinleme bölümünde yer alan *Himmet Çocuk* adlı hikâyeyi şiire dönüştürmeniz beklenmektedir. Şiirinizi sorumluluk bilinci ile hareket ederek, estetik bir bakış açısıyla oluşturunuz.

Yazma çalışmanızı aşağıdaki aşamaları takip ederek planlayınız.

Hazırlık

1. Yazma amacınızı ve kullanacağınız yazma stratejisini belirleyiniz.
2. Yazma çalışmanıza başlamadan önce şiir türü hakkında araştırma yapınız ve ön bilgilerinizi gözden geçirin.
3. Dinlediğiniz/izlediğiniz hikâyenin anlam, dil kullanımı vb. özelliklerini dikkate alarak planınızı oluşturunuz.
4. Yazma planınızı oluştururken şiirde vermek istediğiniz iletileri belirleyiniz.

Yazma Sırası

5. Şiirinizi yazarken özgün bir üslup kullanınız.
6. Şiirinizi yazarken bağlama uygun söz varlığından yararlanınız.
7. Şiirinizi yazarken iletileri açık ve örtük bir şekilde ifade ediniz.
8. Şiirinizin etkisini artırmak için eksilteli cümleler ve görsel öğelerden yararlanabilirsiniz.
9. Şiirinizde Türkçeyi bilinçli ve özenli kullanınız.
10. Yazdığınız şiir metninin taslağını arkadaşlarınızla paylaşp onlardan aldığınız dönütler doğrultusunda şiirinizde gerekli düzenlemeleri yaparak son hâlini veriniz.

Değerlendirme

11. Yazma sonrasında arkadaşlarınızın şiirlerini 52. sayfadaki akran değerlendirme formu, kendi şiirinizi de 53. sayfadaki öz değerlendirme formuyla değerlendiriniz.
12. Yazdığınız şiirleri sınıf panosu, okul gazetesi veya genel ağdaki güvenilir ortamlarda paylaşabilirsiniz.
13. Yaptığınız çalışmayı göz önünde bulundurarak sonraki yazma çalışmalarınızda karşılaşılabileceğiniz hataları önlemek ve yeni yazma hedefleri belirlemek için neler yapılabileceğinize dair fikir yürütünüz.

AKRAN DEĞERLENDİRME FORMU

Adı ve Soyadı:

Tarih:

Sevgili Öğrenciler,

Aşağıdaki bölümleri doldurarak arkadaşınızın performans çalışmasını değerlendiriniz. Sizden arkadaşınızın çalışmasıyla ilgili duygu ve düşüncelerinizi samimi olarak bu forma yansıtmanız beklenmektedir.

Değerlendirdiğim Arkadaşımın Adı ve Soyadı:

Çalışmanın Adı:

Bu çalışmanın en iyi yanı:
.....
.....
.....

Bu çalışma hakkında beğendiğim diğer üç şey:

1.
2.
3.

Bu çalışmada “Ben olsaydım farklı yapardım.” dediğim üç şey:

1.
2.
3.

ÖZ DEĞERLENDİRME FORMU

Adı ve Soyadı: -----

Tarih: -----

Sevgili Öğrenciler,

Bu form, yazma çalışmanızla ilgili kendinizi değerlendirmeniz amacıyla hazırlanmıştır. Sizden duygu ve düşüncelerinizi samimi olarak bu forma yansıtmanız beklenmektedir. Ölçütler kısmında yer alan ifadelere katılıyorsanız **Evet**, kısmen katılıyorsanız **Kısmen**, katılmıyorsanız **Hayır** seçeneğini **X** ile işaretleyiniz.

Ölçütler	Dereceler		
	Evet	Kısmen	Hayır
Şiirimi yazarken hikâyenin içeriğini yansıtmaya dikkat ettim.			
Şiirimde edebî söyleyişe, estetik ve özgün ifadelere yer verdim.			
Şiirimde bağlama uygun söz varlığı kullanmaya özen gösterdim.			
Şiirimde iletileri açık veya örtük şekilde ifade ettim.			
Şiirimi yazarken Türkçenin dil ve anlatım özelliklerine dikkat ettim.			

ÖĞRENME GÜNLÜĞÜ

Bu etkinlik süresince öğrendiklerinizden hareketle aşağıdaki öğrenme günlüğünü doldurunuz.

1. Bu etkinlikte “nesillerin mirası”, “değişim” ve “dönüşüm” kavramlarıyla ilgili neler öğrendiniz? Bunları kendi hayatınızla ilişkilendiriniz.

2. Hikâye, roman ve şiir gibi farklı metin türleri temayı anlamınıza nasıl katkı sağladı? Açıklayınız.

3. Bu temada ele alınan değerlerden hangisi sizin için daha önemli? Neden?

4. Bu temada en çok zorlandığınız bölüm neydi? Bu zorluğu aşmak için ne yaptınız?

5. Tema sonunda neler kazandınız?

